

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PARTICIPACE EVROPSKÉ UNIE V KOSOVU

**Autor práce: Šárka Jurenková
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Strnad
Katedra: Katedra společenských věd**

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Strnadovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Současně bych chtěla poděkovat Ing. Stanislavu Švíkovi za korekci textu.

ABSTRAKT

JURENKOVÁ, Š. *Participace Evropské unie v Kosovu : bakalářská práce.*
České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 76 s.
Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Štěpán Strnad

Klíčová slova: Kosovo, Evropská unie, participace, podpora, monitoring

Bakalářská práce pojednává o praktických opatřeních Evropské unie (EU) a dalších součinnostních mezinárodních aktérů, kteří významnou měrou přispívají ke stabilizaci rizikových oblastí v Kosovu. Cílem bakalářské práce je analyzovat bezpečnostní politiku EU v Kosovu s důrazem na její míru praktického prosazování, zapojení, efektivnost a úspěšnost v oblasti spolupráce při tvorbě bezpečného kosovského prostředí. V závěru práce je analyzována připravenost a schopnost EU řešit bezpečnostní otázky, které souvisí s její současnou i budoucí politickou a bezpečnostní strategií. Při tvorbě práce je těžiště použitých vědeckých metod položeno na empiricko-analytickém přístupu, který ve vybraných kapitolách vyústí v hodnocení současného stavu bezpečnostní politiky EU v Kosovu. Na závěr jsou jasně definovány limity, které brání nejen celkové stabilizaci kosovského prostředí, ale současně oslabují Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (SZBP) EU, což má negativní dopad jak na současnou, tak budoucí bezpečnostní strategii EU.

ABSTRACT

JURENKOVÁ, Š. *Participation of the European Union in Kosovo : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2012. 76 p. Supervisor : Mgr. Štěpán Strnad

Key words: Kosovo, the European Union, participation, security, monitoring

This bachelor thesis deals with practical arrangements of the European Union (EU) and other collaborative international actors who significantly contribute to stabilization of high-risk areas in Kosovo. The aim of this work is to analyze the overall security policy of the EU in Kosovo with the emphasis put on its implementation in practice and on participation, efficiency, and success of cooperation in establishment of a safe environment in Kosovo. In the conclusion, the thesis analyzes readiness and ability of the EU to deal with security issues related to its current and future political and security strategy. The thesis was elaborated on the basis of scientific methods focused on empirical-analytic approach, which brings about evaluation of the current state of the EU security policy in Kosovo in selected chapters. At the end of the thesis are clearly defined limits, which not only hamper the overall stabilization of Kosovo's environment, but also undermine the Common Foreign and Security Policy (CFSP) of the EU, which has a negative impact not only on the current, but also on the future security strategy of the EU.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 STRUČNÁ HISTORIE KOSOVA V SOUVISLOSTI S KOSOVSÝM KONFLIKTEM	10
2.1 HISTORIE KOSOVA DO 19. STOLETÍ	11
2.2 KOSOVO VE 20. STOLETÍ.....	14
2.3 REPUBLIKA KOSOVO OD ROKU 1989 PO SOUČASNOST	17
3 ČINNOST MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ V KOSOVU PŘED ZAPOJENÍM EVROPSKÉ UNIE	21
3.1 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ (OSCE)	21
3.2 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ	25
3.2.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI	25
3.2.2 PROZATÍMNÍ SPRÁVNÍ MISE OSN V KOSOVU (UNMIK)	27
3.3 SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE (NATO)	32
4 ÚČAST EVROPSKÉ UNIE V KOSOVU	37
4.1 HISTORIE VZNIKU EVROPSKÉ UNIE	38
4.2 VZNIK SPOLEČNÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ POLITIKY	40
4.4 ZVLÁŠTNÍ ZÁSTUPCE EVROPSKÉ UNIE (EUSR)	45
4.5 MEZINÁRODNÍ ŘÍDÍCÍ SKUPINA (ISG)	47
4.6 MEZINÁRODNÍ CIVILNÍ ÚŘAD (ICO)	47
4.7 MISE EVROPSKÉ UNIE NA PODPORU PRÁVNÍHO STÁTU V KOSOVU (EULEX)	50
5 SOUČASNÁ A BUDOUCÍ STRATEGIE V KOSOVU	59
5.1 PROBLEMATIKA INTEGRACE SEVERNÍCH OBLASTÍ KOSOVA	59
5.2 VYHLÍDKY KOSOVA PRO VSTUP DO EU	62
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	66
SEZNAM ZKRATEK	74
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	76

ÚVOD

V souvislosti s prohlubující se finanční krizí a narůstající nestabilitou v příhraničních oblastech EU vzrůstají požadavky jednotlivých členských států na prosazování preventivních unijních opatření, která povedou k ochraně a zachování bezpečného prostředí v Evropě. Prostředkem, který má takové požadavky naplnit, je Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU (SZBP), jejímž cílem je participovat na stabilizaci problematických regionů. Významnými součástmi SZBP, které se na plnění těchto úkolů podílí, jsou mírové mise. V současnosti největší, kterou EU vyslala a která působí v těsné blízkosti evropských hranic, je civilní mise EULEX v Kosovu. Její úsilí se soustřeďuje zejména na výstavbu a rozvoj státní správy a jednotlivých prvků bezpečnostního systému, které jsou nezbytnými předpoklady pro tvorbu stabilního, demokratického a multietnického státu.

Důvodem volby tohoto tématu bakalářské práce je na současném působení mise EU zjistit míru úspěšnosti tvorby kosovské bezpečnostní politiky a analyzovat schopnost EU řešit bezpečnostní otázky, které souvisí s její současnou a hlavně budoucí politickou a bezpečnostní strategií. Tato problematika se autorky navíc přímo dotýká, neboť je příslušnicí ozbrojených sil AČR a v souvislosti s aktuální narůstající nestabilitou v příhraničních oblastech EU může být vyslána do jakýchkoli budoucích misí EU prosazujících SZBP.

Struktura bakalářské práce je z důvodu obsáhlé problematiky rozdělena do několika celků. Jejím záměrem je v co možná nepřijatelnější podobě představit nejen hlavní problémy, které musí EU v Kosovu řešit, ale také hlavní mezinárodní aktéry, kteří se na řešení těchto problémů spolupodílí. Z důvodu nejednotného přístupu mezinárodního společenství k problematice upřednostňování práva na sebeurčení nad právo na zachování teritoriální integrity je vhodné se v kapitole věnované historickému vývoji seznámit s dějinami kosovského území a tedy počátky vzniku problému spočívajícího v určení právoplatného nároku na toto území.

Vzhledem ke komplexní mezinárodní účasti, která v Kosovu působí, je předmětem další části práce pojednat o nejvýznamnějších mezinárodních organizacích (UNMIK, OSCE, NATO), které jsou s misí EU těsně spjaty, popř. jí formálně zastřešují či jí zajišťují bezpečnost. Stěžejním obsahem je proto popis a částečná analýza činnosti a vzájemné provázanosti těchto organizací, spadajících převážně do podřízenosti

mezinárodního společenství. Z důvodu zachování myšlenkové posloupnosti jsou u těchto organizací v krátkosti zmíněny okolnosti jejich vzniku. Na tuto problematiku poté navazuje dílčí analýza vlivu této provázanosti na míru efektivnosti a úspěšnosti výstavby participujících organizací, odpovědných za oblasti bezpečnostního prostředí.

Kapitola o participaci EU v Kosovu vymezuje roli a podíl účasti této organizace při tvorbě jak podpůrných, tak kontrolních mechanismů v bezpečnostní oblasti, které mají přispět k bezproblémové tvorbě a rozvoji kosovské multietnické společnosti. Cílem je analyzovat současný stav bezpečnostní politiky, prosazovaný třemi hlavními orgány EU, s důrazem na míru jejich zapojení, efektivnost a úspěšnost v oblasti bezpečnostní politiky Kosova.

V závěrečné kapitole, věnované současné a budoucí strategii EU v Kosovu, je formou zamyšlení provedeno krátké shrnutí současného stavu a nastínění možného směru, kterým se EU bude v otázce Kosova pravděpodobně ubírat. V souvislosti s nejednotným názorem na jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosova mezi současnými unijními členy bude vstup této země do evropských struktur velmi problematický a v nadcházejícím desetiletí pravděpodobně i nemožný.

Z důvodu sporu o vlastnictví kosovského území, probíhajícího na půdě OSN, existuje pro tuto oblast několik geografických názvů. Státy, které uznaly nezávislost Kosova, nazývají toto území Republika Kosovo. Srbsko a ostatní státy, které nezávislost neuznaly, popř. se k tomuto aktu nijak nevyjádřily, nadále považují Kosovo za integrální součást srbského území a akceptují název definovaný srbskou ústavou Autonomní oblast Kosovo a Metohije. Mezinárodní organizace působící v Kosovu z důvodu zachování své nestrannosti používají název Kosovo. Protože Česká republika uznala dne 21. května 2008 Kosovo za svrchovaný stát, bude v bakalářské práci používán termín Republika Kosovo či zkrácený termín Kosovo.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem práce je analyzovat bezpečnostní politiku EU v Kosovu, míru zapojení, efektivnost a úspěšnost EU v oblasti bezpečnostní politiky (např. monitoring, mentoring, advising, činnosti policejních, legislativních či ochranných složek Kosova), analyzovat připravenost a schopnost EU řešit kosovský problém, který leží mimo její hranice, nicméně souvisí se současnou i budoucí politickou a bezpečnostní strategií EU (např. otázka možného přijetí Kosova do EU přes nejednotný názor členských států).

Z metodologického hlediska je těžiště práce položeno na empiricko-analytickém přístupu, který ve vybraných kapitolách vyústí v analytické hodnocení současného stavu bezpečnostní politiky EU.

Základními prameny pro tvorbu bakalářské práce se v převážné míře staly veřejně dostupné cizojazyčné materiály, které jsou v pravidelných časových intervalech vydávány a aktualizovány na oficiálních internetových stránkách zainteresovaných mezinárodních organizací působících v Kosovu. Zpravidla se jedná o výroční zprávy charakterizující současný stav rozmístění a pokrok v plnění stanoveného mandátu, které jsou předkládány generálnímu tajemníkovi OSN a Evropské radě. K potvrzení správného pochopení současného bezpečnostního stavu a vazeb mezi jednotlivými mezinárodními organizacemi byly v obecné rovině a pouze pro srovnání využity závěry renomovaných nezávislých nevládních organizací zabývajících se bezpečnostní problematikou (např. International Crisis Group). K pochopení složitosti kosovského prostředí a celkového obrazu o zapojení mezinárodních organizací v této oblasti napomohly nejen zprostředkované poznatky kolegů zabývajících se bezpečnostní problematikou, ale také přímé poznatky autorky, nabyté v průběhu aktivního půlročního působení ve strukturách mise KFOR.

2 STRUČNÁ HISTORIE KOSOVA V SOUVISLOSTI S KOSOVSÝM KONFLIKTEM

Předmětem současného sváru mezi národem Srbů a etnikem kosovských Albánců je určení statusu území v prostoru Balkánského poloostrova rozléhajícího se mezi Albánií a Srbskem (obr. 1). Jeho rozloha je asi 10 908 km² (pro názornost tato rozloha odpovídá asi rozloze Středočeského kraje). Území prošlo v průběhu historie řadou změn, které měly zásadní vliv na jeho etnické osídlení. Tyto změny však přinesly mezi osídlující národy Srbů a Albánců také řadu křivd, které mají dozvuky i v současnosti.

Obr. 1 Mapa sporného území¹

¹ MAPPERY. *Kosovo province Map* [online]. 1993. Poslední revize 28. října 2008 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://mappery.com/Kosovo-province-Map>>.

Stále ještě neklidná situace na území Republiky Kosovo je důsledkem dlouhodobého a vleklého sporu mezi albánským a srbským etnikem, který má svůj původ v dávné minulosti. Sváry o toto území se postupem času prohlubovaly, což umocňovalo animozitu mezi těmito sousedícími národy. Dřívější propuknutí konfliktu bylo v minulosti částečně eliminováno dominancí a nadvládou silnějších národů, které si kosovské území v rámci svých partikulárních zájmů na Balkáně podrobily. Nové geopolitické rozložení světa, které se začalo formovat po pádu Železné opony, vytvořilo vhodné podmínky pro vznik nových státních celků, což v řadě balkánských národů zažehlo opětovnou vlnu nacionalismu a patriotismu. Také u albánského etnika žijícího na území Kosova se probudila touha alespoň po větší samostatnosti, avšak tato myšlenka byla v očích Srbů naprosto nepřijatelná. Nenaplněná očekávání a tvrdá represivní opatření ze strany Srbska proti kosovským Albáncům vygradovala v roce 1999 v ozbrojený konflikt.

2.1 HISTORIE KOSOVA DO 19. STOLETÍ

Podle dochovaných historických pramenů a současných archeologických průzkumů obývaly část Balkánského poloostrova (pravděpodobně i území Kosova) již ve 2. století př. n. l. kmeny Ilyrů, Thráků a Řeků. Dnešní Albánský národ (ke kterému se kosovské albánské etnikum hlásí) odvozuje svůj původ právě od ilyrských kmenů. Pojmem Ilyrové je označováno uskupení více kmenů starověkého indoevropského národa, který osídloval část Balkánského poloostrova (obr. 2)².

V 6. století n. l. začali pronikat ze severu na Balkánský poloostrov Slované. Slovanský kmen Srbů se začal usazovat na území dnešního Kosova a postupně vytlačoval původní obyvatele. Navzdory velkému počtu srbského obyvatelstva tato oblast patřila kolem 10. století střídavě Byzanci a Bulharsku. Teprve na přelomu 12. a 13. století se území Kosova dostalo pod nadvládu Srbů.³ Od této doby považují Srbové tuto oblast se svými pravoslavnými kláštery, které zde v tomto období zakládali, za kolébkou své kultury a státnosti.⁴ Současný název autonomní oblasti Kosovo a Metohije, který Srbové používají, podtrhuje církevní význam celé oblasti. Slovo Metohije se ve svém významu odvolává na tzv. „církevní vlastnictví“, tedy na hmotné

² GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 9 – 10.

³ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 11 – 13.

⁴ KOLA, P. *The Search for Greater Albania*. London, 2003. s. 3.

statky, které byly v majetku pravoslavných klášterů v období středověku. Výrazný symbolický význam středověkého Kosova vyplývající zejména z jeho církevních památek jsou bezpochyby nejvýznamnějším pomníkem srbského kulturního dědictví. Albánci zde v tomto období již tvořili menšinu ve formě velkorodinných bratrstev.⁵

Obr. 2 Mapa území osídleného Ilyry⁶

Velmi významnou událostí v historii území Kosova, která i dnes přispívá k nevraživosti mezi Srby a Albánci, byla bitva na Kosově poli. Dne 28. června 1389 na Vidovdan (svátek sv. Víta) bylo poraženo srbské vojsko osmanským vojskem sultána Murada I. Tato národní tragédie (každá následná katastrofa, která postihne srbský národ, bude vždy srovnávána s touto již psychologickou „událostí“) způsobila, že Srbské království (včetně Kosova) se stalo součástí Osmanské říše. Pro kulturně vyspělé a bohaté Srbské království znamenala kosovská bitva politickou, kulturní i ekonomickou katastrofu, která způsobila jeho úpadek a v roce 1459 zánik. Pod osmanskou nadvládou docházelo na území Kosova k etnickým a náboženským změnám, neboť se sem začali stěhovat poislámštělí Albánci z oblasti dnešní Albánie. Podle dochovaných historických záznamů je patrné, že Albánci se chovali vůči Osmanům pragmatičtěji a dokázali se s nimi daleko lépe sžít než Srbové. Ačkoli šíření islámu probíhalo pozvolna a bylo spíše záležitostí větších měst, Albánci postupně (podobně jako část Srbů) převzali v převážném množství tehdejší novou 'státní' víru.

⁵ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 13.

⁶ WIKIMEDIA COMMONS. *Illyrian Wars* [online]. 2005 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:IllyrianWars.jpg>>.

Touto konverzí získali nejen výhodu v podobě nižšího odvodu daní, ale vyhnuli se také možné šikaně či perzekucím ze strany osmanských státních institucí.⁷

Výraznou změnu etnického rozložení na území Kosova přinesla porážka Osmanů u Vídně roku 1683. Osmanská říše byla oslabována novými vojenskými spojeními, uzavřenými mezi ohroženými evropskými národy, což způsobovalo ztráty rozlehlého území. V roce 1689 se podařilo proniknout habsburskému vojsku až do Kosova. Tento vpád vyprovokoval povstání nejen srbského, ale všeho křesťanského obyvatelstva, které vidělo příležitost vyprostit se z osmanské nadvlády. Habsburskému vojsku se však nepodařilo Osmany porazit a roku 1690 bylo donuceno se stáhnout. Po nevydařeném protitureckém povstání, kdy ztroskotala habsbursko-srbská koalice, dochází vlivem obav z represí k tzv. Velkému stěhování Srbů. Během tohoto období dochází k prvnímu většímu odlivu Srbů z kosovského území. Osmanská říše vylidněné území kolonizovala nábožensky spřízněným albánským etnikem.⁸

Další hromadný odchod Srbů probíhal v 18. století, kdy se území Kosova nacházelo v hospodářském úpadku. Tento odliv vyvolal další přísun albánského obyvatelstva a zároveň přispěl k nárůstu míry islamizace. Demografie Kosova se měnila v albánský prospěch. Přestože se Srbové postupně ocitli v Kosovu v menšině, nikdy nepřestali považovat jeho území za součást historického Srbska.⁹

Začátek 19. století byl na Balkáně ve znamení dalšího oslabování Osmanské říše. K její postupné degradaci přispěla stále častější revolty a vzdor porobených národů, které vygradovaly až v řadu povstání. Zlomová vzpoura, ze které mohli Srbové těžit, začala v roce 1804, kdy proti Osmanům povstalo křesťanské obyvatelstvo. Ačkoli bylo toto povstání roku 1813 ještě krvavě potlačeno osmanskými vojsky, vytvořilo vhodné podmínky pro vznik povstání nového. Bylo zahájeno v roce 1815 Srby pod vedením vojvody Miloše Obrenoviče, kterému se podařilo vyjednat s osmanským vůdcem sultánem Mahmutem II. smír a srbským územím tak byla přiznána částečná vnitřní autonomie. Úplné samostatnosti dosáhlo Srbské království až Berlínskou smlouvou z roku 1878. Území Kosova zůstalo součástí Osmanské říše, status samostatné provincie získalo až v období 1864 – 1912 (obr. 3).¹⁰

⁷ DOLEČEK, R. *Bitva na Kosovu poli* [online]. 1998 [cit. 31. července 2011]. Dostupný z WWW: <<http://tnit.fr/book/bitva.htm>>.

⁸ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 21 - 23.

⁹ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 21 - 23.

¹⁰ GLENNY, M. *Balkán 1804-1999 Nacionalismus, válka a velmoci*. Praha, 2003. s. 31 – 38, 129.

Obr. 3 Mapa provincie Kosovo v letech 1881 až 1912¹¹

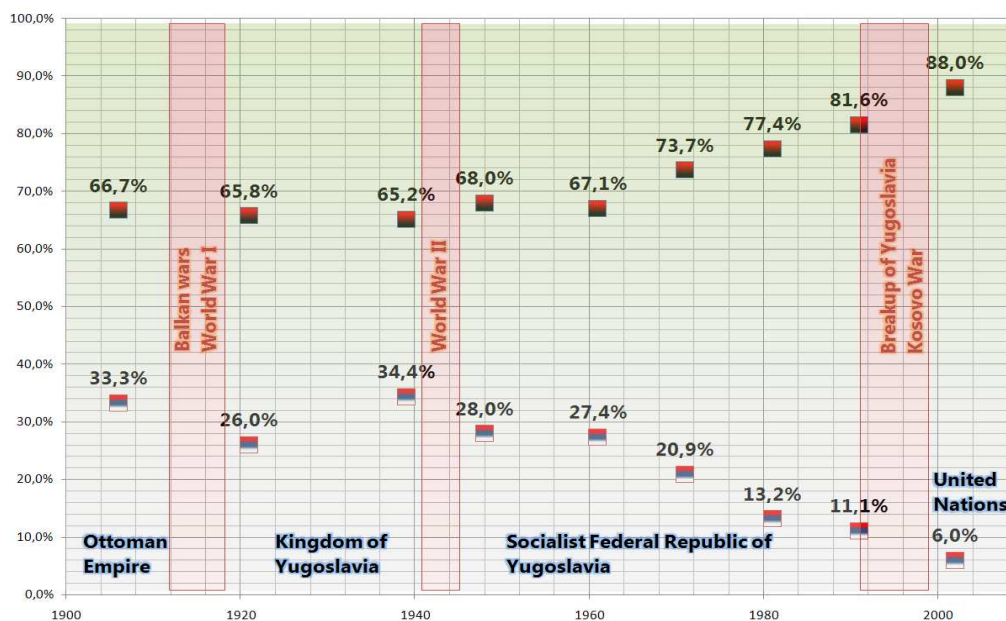
2.2 KOSOVO VE 20. STOLETÍ

Poté, co se na konci 19. století osamostatnily Řecko, Srbsko, Rumunsko a Bulharsko, se tyto nově vzniklé státy pokusily dále rozšiřovat své území na úkor Osmanské říše. Tento stav vedl až k vypuknutí dvou balkánských válek (1912-1913). Během tohoto období se Srbskému království podařilo opětovně získat kosovské území.¹² Ačkoliv dne 28. listopadu 1912 byla vyhlášena samostatnost Albánie a na území Kosova již žilo větší zastoupení albánského etnika, byla žádost o postoupení Kosova Albánii Srbskem zamítnuta (obr. 4). Po konferenci vyslanců v Londýně v květnu 1913 pak bylo kosovské území mezinárodně uznáno ve prospěch Srbského království. V tomto stavu setrvává až do konce první světové války, kdy se po zániku Rakouska-Uherska společně se Srbským královstvím tvoří nový státní útvar Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. Od roku 1929 se pak toto uskupení nazývá Jugoslávie.

Albánci, kteří po rozpadu Osmanské říše setrvali na kosovském území, byli pod nadvládou Srbů vystaveni tvrdé asimilační politice. Velice brzy byly zrušeny albánské školy a uznávaným administrativním jazykem se stala pouze srbochorvatština.

¹¹ WIKIMEDIA COMMONS. *Kosovo 03* [online]. Poslední revize 6. dubna 2011 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW:<<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kosovo03.png>>.

¹² GLENNY, M. *Balkán 1804-1999 Nacionalismus, válka a velmocí*. Praha, 2003. s. 186 – 193.

Obr. 4 Procentuální zastoupení albánské a srbské populace v Kosovu v průběhu 20. století¹³

Vzdělanost a životní úroveň, která byla v Kosovu dlouhodobě nízká, tak po přijetí nových opatření ještě více upadala. Navzdory této skutečnosti přistoupila srbská strana ve snaze zvrátit etnické rozložení v Kosovu k projektu nuceného osídlení tohoto území srbským obyvatelstvem. V období mezi světovými válkami kosovské území opustily tisíce Albánců. Přes veškerou snahu Srbů se však nepodařilo změnit etnické rozložení obyvatelstva.

V roce 1941 kapitulovala Jugoslávie a byla rozdělena mezi Německo, Itálii, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko. Kosovo obsadila Itálie, která ho připojila k Albánii. Vznikla tzv. Velká Albánie a v Kosovu začalo opětovné vyhánění srbského obyvatelstva (obr. 4).

Po druhé světové válce bylo Kosovo opět přiřčeno Republice Srbsko v rámci federace Jugoslávie a následně v září 1945 byla z Kosova vytvořena Autonomní oblast Kosovo a Metohije v rámci Republiky Srbsko. V letech 1948-1966 pokračovala v Kosovu srbská asimilační politika, jejímž cílem bylo tuto národně cizorodou oblast začlenit. I přes velkou snahu srbské vlády i nadále pokračoval odliv srbského obyvatelstva a to převážně ze sociálně ekonomických důvodů (obr. 4).

¹³ WIKIPEDIA. *Demographics of Kosovo* [online]. Poslední revize 22. října 2011 [cit. 25. října 2011]. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Kosovo>.

Navzdory vytvoření kosovské autonomní oblasti, které znamenalo úspěch pro albánské obyvatelstvo, byli Albánci díky své neexistující národnostní příslušnosti v zákonech stále znevýhodňováni. Tento handicap byl odstraněn až po přijetí nové ústavy v roce 1963, kdy albánské obyvatelstvo získalo status národnosti. Avšak z důvodu srbských obav o možnost vznesení nároků na vznik vlastní Republiky Kosovo v rámci federace Jugoslávie nebyli Albánci uznáni za konstitutivní národ. Tento postup vyvolával nespokojenost u albánského obyvatelstva, což vyvrcholilo v roce 1968 demonstracemi, na které vláda reagovala ústupky. Po schválení ústavy 21. 2. 1973 získalo Kosovo větší práva, čímž se otevřela možnost vytvořit autonomní kosovskou vládu, parlament a autonomní ústavní soud. Obsazování těchto státních postů se řídilo podle nových etnických pravidel, čímž se zabránilo jejich obsazení srbským obyvatelstvem. Nově získaná samospráva však pro řadu Albánců byla i nadále nedostačující a vzdalovala se jejich touze po vzniku autonomní republiky, což mělo v budoucnu za následek narůst dalších politických a nacionalistických ambicí Albánců. Přetrvávající nenaplněné a polovičaté poměry tyto ambice s postupem času pouze zradikalizovaly a vedly k postupnému růstu ilegálních aktivit a častému zaujímání šovinisticky vyhrcovaných postojů.¹⁴

Pomyslnou roznětkou, která měla za následek spuštění silových řešení nahromaděných problémů v Kosovu, byly studentské demonstrace v Prištině, konané počátkem 80. let 20. století. Rozsáhlé nepokoje, jejichž prvotním důvodem bylo poukázat na špatné životní podmínky studentů, se transformovaly v masový a politicky zabarvený protest. Albánci tak ventilovali frustraci nashromážděnou z hospodářské a sociální diskriminace, pramenící z nenaplnění požadavku vzniku kosovské republiky v rámci jugoslávské federace. Ačkoliv se nepokoje podařilo uklidnit, z dlouhodobého hlediska vedly k trvalé a nevyhnutelné policejní přítomnosti v provincii a k provádění různě intenzivních represí, které Albánci vnímali jako účelově zaměřené proti jejich idejím.¹⁵

Silná policejní přítomnost ještě umocňovala neklid mezi albánským a srbským etnikem. Na srbské politické scéně se tzv. kosovská otázka stala významným prvkem ve hře o politickou moc, neboť silná nacionalistická rétorika měla pozitivní vliv na srbské voliče, což mělo za následek odsunutí politiků prosazujících umírněné či kompromisní řešení. K nejvýznamnějším politikům, který využil nacionalistické

¹⁴ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 45 - 51.

¹⁵ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 52 - 55.

rétoriky, díky níž se dostal ve druhé polovině 80. let až do vedoucích státních pozic, patřil Slobodan Milošević. Tento politik ve snaze zvrátit pro Srby nepříznivý demografický poměr v Kosovu se podílel na přijetí řady zákonných opatření, která všestranně zvýhodňovala Srby na úkor ostatních. Tato politika vedla nejen k rezignaci několika albánských politiků v autonomní kosovské vládě či v parlamentu, ale také velkou měrou přispěla k narůstající míře etnického napětí a hlavně radikalizaci albánské populace.¹⁶

2.3 REPUBLIKA KOSOVO OD ROKU 1989 PO SOUČASNOST

Významným mezníkem ve vývoji situace byl březen 1989, kdy bylo na návrh Srbska z jugoslávské federativní ústavy vyškrtáno právo na autonomii Kosova. Tímto krokem Kosovo ztratilo nejen veškeré legitimní politické nástroje k prosazování své autonomie, ale také prostředek k dalšímu jednání o možnosti práva na secesi, o které Albánci snili. Reakcí kosovských Albánců byl intenzivnější boj proti jugoslávským úřadům a silné zhoršení vztahů se Srby. Hmatatelnou albánskou odpovědí na zrušení kosovské autonomie bylo na sklonku roku 1989 založení strany Demokratická liga Kosova (LDK), vedená Ibrahimem Rugovou. Tomuto politikovi se podařilo sjednotit nezávislou albánskou elitu a několik názorově odlišných politických uskupení do jednoho celku, čímž vytvořil vůči srbské politické garnituře nenásilný politický nástroj na prosazení albánských práv.¹⁷

Ve snaze vykořenit u Albánců vzpomínky na autonomii či na možnou vidinu kosovského státu pokračovaly v Kosovu srbské represe. Albánský rozhlas a televize přestaly vysílat v albánštině, bylo zastaveno vydávání deníku Rilandja, ve školách byla omezena výuka v albánštině a kosovští Albánci byli propouštěni ze zaměstnání. Na tato opatření zareagovali kosovští Albánci nenásilnou občanskou neposlušností a nerespektováním nově zaváděného srbského správního systému. V oblasti vzdělávání, zdravotní péče a daní začali využívat paralelního autonomního správního systému s cílem vynutit si zpět svůj status. Situace vygradovala dne 2. července 1990, kdy albánská elita společně s LDK vyhlásila deklaraci o suverenitě Republiky Kosovo, čímž vyhlásila nezávislost na Srbsku, tedy i na Socialistické federativní republice Jugoslávie

¹⁶ BELL – FIALKOFF, A. *Etnické čistky*. Praha, 2003. s. 178 - 179.

¹⁷ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 67 - 69.

(SFRJ). Během několika dnů byla tato „separatistická vláda“ vedením SFRJ rozpuštěna a nahrazena novou regionální vládou, ve které byl jediný Albánec. Pomyslným hřebíkem do rakve kosovské autonomie bylo schválení nové srbské ústavy dne 28. září 1990, kde je oblast Kosovo a Metohija pouhým administrativním útvarům a kde se toto území začleňuje zpět pod přímou srbskou správu.¹⁸

Z důvodu ještě více nezhoršit bezpečnostní situaci na Balkáně donutil vývoj srbskou politickou elitu částečně tolerovat nerespektování ústavy kosovskými Albánci v rámci Svazové republiky Jugoslávie (SRJ, obr. 5), což vytvářelo vhodné podmínky pro pokračování strany LDK v nelegálním vytváření paralelních albánských institucí. V roce 1992 vyhlásila LDK parlamentní a prezidentské volby, ve kterých dle předpokladu zvítězila. Ibrahim Rugova byl zvolen prezidentem. Ve snaze vytvořit větší tlak na politické vedení SRJ, aby situaci v Kosovu řešilo, se samozvaná kosovská vláda opakovaně pokoušela přenést problematiku Kosova na mezinárodní úroveň. Avšak postup mezinárodního společenství, které bylo zaměstnáno násilným rozpadem SFRJ, prosazovalo v rámci rychlého ukončení krize řešit pouze obnovu bývalých federativních republik. Tvorbu nových územních celků, vzniklých možným akceptováním vnitrojugoslávských provinčních hranic, však z důvodu dalších komplikací odmítlo dále projednávat. Problém Kosova tak byl z mezinárodní úrovně odsunut ve snaze zamezit v souvislosti s rozpadem SFRJ dalším komplikacím a možným precedentům (obr. 5). Kosovo bylo prohlášeno za interní záležitost SRJ, čímž tento stav způsoboval v Kosovu neklid, který nabýval na síle.¹⁹

Z důvodu autonomního fungování a vytváření paralelních struktur kosovskými Albánci se nacionalistické vedení SRJ rozhodlo trestat tuto vzpurnou provincii pozastavením investic pro rozvoj tohoto regionu. Tato strategie přispívala nejen k prohlubování socioekonomické krize u albánského obyvatelstva, ale umocňovala rovněž další vlnu etnické nesnášenlivosti z důvodu markantního finančního zvýhodnění srbského obyvatelstva žijícího v Kosovu.

¹⁸ PELIKÁN, J. Srbsko a Černá Hora. *Slovanský přehled*. 1995, roč. 82, č. 1. S. 28.

¹⁹ *Kosovo, Srbsko v Evropě* [online]. 2008 [cit. 27. září 2011]. Dostupný z WWW: <http://kosovo.ic.cz/kosovo_e.html>.

Administrativní dělení SRJ

2 členské republiky, Socialistická republika Černá Hora (4) a Socialistická republika Srbsko (5) včetně 2 provincií Kosovo (5a) a Vojvodina (5b).

Administrativní dělení SFRJ

6 členských republik, z toho v rámci Socialistické republiky Srbsko (5) 2 provincie Kosovo (5a) a Vojvodina (5b).

Obr. 5 Administrativní dělení SRJ a SFRJ²⁰

Zásadní obrat v přístupu albánského obyvatelstva k řešení kosovské otázky nastal po 14. prosinci 1995, kdy byla uzavřena Daytonská dohoda. Ačkoliv tato mírová dohoda neřešila kosovskou otázku, zásadním způsobem přispěla k probuzení vlny deziluze a frustrace u kosovských Albánců a současně přispěla k dalšímu utužování represivního režimu ze strany SRJ. Nenásilná politika prosazovaná Ibrahimem Rugovou, která nepřinesla kýžený výsledek, se v očích kosovských Albánců začala přetvářet v radikální požadavky na ozbrojený puč.

Ke zvratu ve vývoji situace v Kosovu došlo v dubnu 1996, kdy o sobě dala vědět Osvobozenecá armáda Kosova (UCK). Toto guerillové uskupení se vyprofilovalo ze skupin mladých radikálně smýšlejících kosovských Albánců, kteří se v počátku tzv. boje za svobodu orientovali na potírání srbských bezpečnostních složek a srbského státního aparátu, který jim bránil v rozvoji vlastních kriminálních aktivit. Velmi brzy se pak do tohoto uskupení zapojily i významné rodinné či občinové klany. Útoky proti srbské policii vyvolaly její posílení o příslušníky srbské armády, která se snažila útoky odrážet. Ozbrojené konflikty byly stále častější a stále více se sekundárně přenášely i na civilní obyvatelstvo. Počet obětí mezi kosovskými Albánci i Srby stoupal. Ačkoliv Evropská unie a USA vyslaly do oblasti diplomatické delegace, nepodařilo se jim vyhrocující se situaci stabilizovat.²¹ Vzájemné potyčky se rychle změnily v poměrně rozsáhlý konflikt, při kterém se Srbové či Albánci mstili na civilním obyvatelstvu, které albánské povstalce či srbské bezpečnostní složky podporovalo. Zhoršující se bezpečnostní situace donutila statisíce civilních osob prchnout z vesnic do pohraničních hor.

²⁰ WIKIMEDIA COMMONS. *Atlas of Yugoslavia* [online]. Poslední revize 27. října 2011 [cit. 30. října 2011]. Dostupný z WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/Atlas_of_Yugoslavia>.

²¹ GLENNY, M. *Balkán 1804-1999 Nacionalismus, válka a velmoci*. Praha, 2003. s. 500 – 502.

Zhoršující se situace v Kosovu přinutila v září 1998 Radu bezpečnosti OSN (RB OSN) jednat. Přijatá rezoluce RB OSN č. 1199, která nařizovala ukončit bojové operace, však nebyla naplněna. V této souvislosti dalo vedení NATO dne 13. října 1998 Miloševičovi čtyřdenní ultimátum, aby stáhl svá vojska z Kosova.²² Milošević se pod hrozbou mezinárodní intervence rozhodl podmínky přijmout, čímž umožnil rozmístění pozorovatelů Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE).

V prosinci 1998 opětovně vygradovaly útoky UCK proti srbským cílům, což přinutilo srbské bezpečnostní složky jednat. Snaha mezinárodního společenství eliminovat propuknutí konfliktu jej přinutila svolat mírovou konferenci, jejímž výsledkem byla tzv. Dohoda z Rambouillet. Tento dokument byl přijatelný pouze pro kosovskou stranu, neboť garantoval Kosovu po dobu tří let částečnou samosprávu, která měla být po uplynutí tří let završena referendem o budoucím statusu Kosova. Srbská strana tuto dohodu po mnoha jednáních odmítla a 15. března 1999 opětovně vstoupily srbské jednotky do Kosova. Z důvodu neplnění podmínek dohody zahájilo NATO 24. března 1999 letecké útoky. Operace trvala do června téhož roku a zasáhla téměř celé území Srbska.²³ Během konfliktu z Kosova uprchlo až 863 000 Albánců.²⁴

Složitá diplomatická jednání umocněná ruskou snahou o nalezení kompromisu byla završena dne 9. června 1999, kdy byla uzavřena tzv. Vojenská technická dohoda z Kumanova, která leteckou intervenci NATO ukončila. Následně byla RB OSN přijata rezoluce č. 1244, která umožnila vstup mezinárodních bezpečnostních a civilních sborů na území Kosova, čímž mezinárodní společenství převzalo odpovědnost za jeho další vývoj. Mezinárodní bezpečnostní sbory zastupované jednotkami KFOR do současnosti zajišťují v souladu s rezolucí č. 1244 bezpečné prostředí nejen pro všechna kosovská etnika, ale také pro působení civilních mezinárodních misí, které se spolupodílejí na podpoře výstavby multietnického státního aparátu, hospodářské pomoci a ve spolupráci s humanitárními organizacemi na poskytování humanitární pomoci.²⁵

²² NATO. *NATO's role in relation to the conflict in Kosovo* [online]. 1999 [cit. 28. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/kosovo/history.htm>>.

²³ ZÁVĚŠICKÝ, J. První válka NATO *Listy* [online]. 2005, č. 2 [cit. 29. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=052&clanek=020511>>.

²⁴ GIRGLE, P. *Kosovo*. Praha, 2006. s. 108.

²⁵ NATO. *NATO's role in Kosovo – Resolution 1244 (1999)* [online]. 1999 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/kosovo/docu/u990610a.htm>>.

3 ČINNOST MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ V KOSOVU PŘED ZAPOJENÍM EVROPSKÉ UNIE

Než přistoupíme k problematice hlubšího zapojení Evropské unie a jejích institucionálních struktur do poválečného vývoje v Kosovu, je nezbytné se v první řadě zmínit o nejvýznamnějších mezinárodních organizacích (UNMIK, OSCE, NATO), které zde působily ihned po uzavření příměří a které svou dlouholetou prací vytvořily vhodné podmínky pro bezpečné rozmístění následných organizací, působících již pod plnou patronací EU. Ačkoli tyto „prvotní“ organizace rozmístěné v Kosovu nepůsobily pod přímým vedením evropských institucí, jsou i přesto s EU těsně spjaty, neboť současnou největší misi EULEX formálně zastřešují a současně jí zabezpečují bezpečnost. Mimo to jsou i tyto organizace tvořeny členskými státy EU, které do těchto organizačních celků přispívají jak personálními, tak finančními příspěvky.

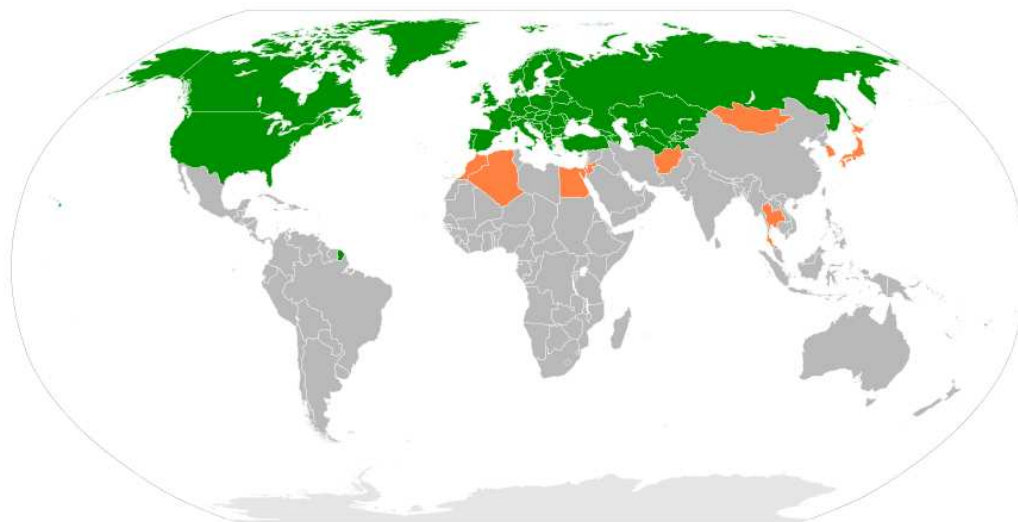
Obsahem této kapitoly je popis a částečná analýza činnosti a vzájemné provázanosti organizací spadajících převážně do podřízenosti mezinárodního společenství, jež působí v Kosovu. Úkolem je nastínit, jakým způsobem se tato provázanost projevovala na míře efektivnosti a úspěšnosti výstavby v odpovědných oblastech bezpečnostního prostředí.

3.1 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ (OSCE)

První mezinárodní uskupení, které začalo působit na území Kosova, je Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE). Tento orgán je největší regionální bezpečnostní organizací, tvořený 56 státy Evropy, Střední Asie a Severní Ameriky (obr. 6). Na základě Charty Organizace spojených národů (kapitola VII) se OSCE zabývá vojensko-bezpečnostními otázkami, směřujícími k řešení lokálních konfliktů a obnovování stability a míru ve válkou zasažených regionech. Na základě širšího pojetí bezpečnosti se rovněž angažuje ve vojenskopolitických, ekonomických, environmentálních a humanitárních oblastech.²⁶

²⁶ ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *Who we are* [online]. [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/who>>.

V Kosovu začala OSCE působit v říjnu 1998, kdy vyslala svoji pozorovatelskou misi KVM (Kosovo Verification Mission). Jejím úkolem bylo v souladu s rezolucemi RB OSN č. 1160 a 1199 dohlížet na dodržování příměří, sledovat pohyb vojsk, prosazování lidských práv a budování demokracie. Zhoršující se bezpečnostní situace v Kosovu však mezinárodní společenství donutila tuto misi v březnu 1999 předčasně ukončit.

Obr. 6 Státy tvořící OSCE²⁷

(zelená barva - členské státy, oranžová barva - partnerské státy pro spolupráci)

Po přijetí rezoluce RB OSN č. 1244 Stálá rada OSCE rozhodla rozmístit v Kosovu další misi pod názvem OMIK (OSCE Mission in Kosovo), avšak tentokrát pod záštitou prozatímní administrativní mise v Kosovu (UNMIK) spravované OSN. Již od počátku své činnosti zaměřené na budování demokratických institucí a právního státu si toto uskupení vytýčilo tři následující hlavní oblasti, ve kterých mimo jiné poskytuje vzdělávací a poradenskou roli i dnes²⁸:

1. podpora demokratických institucí a veřejné státní správy;
2. podpora lidských práv a práv společenství;
3. zlepšování bezpečnosti a veřejné ochrany.

V obecné rovině lze konstatovat, že všechny tyto oblasti měly na počátku přispět k tvorbě nových multietnických institucí, které by spravovaly legitimně zvolené osoby

²⁷ WIKIMEDIA COMMONS: *OSCE members and partners* [online]. Poslední revize 10. ledna 2008 [cit. 30. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:OSCE_members_and_partners.svg>.

²⁸ ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Mission in Kosovo : Overview* [online]. [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/43378>>.

vzešlé z voleb. Tento postup měl zajistit rovný přístup a podmínky všem etnikům žijícím v Kosovu. Výstavba a tvorba tohoto aparátu měla současně zabránit ve vytváření srbských paralelních a mezinárodním společenstvím neuznaných institucí a struktur. Nutno podotknout, že v období před jednostranným vyhlášením nezávislosti kosovští Srbové žijící v etnicky nehomogenních oblastech (všechny oblasti kromě severu, obr. 7) upřednostňovali pro řešení svých každodenních záležitostí vlastní paralelní struktury. Aparát tvořený mezinárodním společenstvím využívali z důvodu nedůvěry spíše jako druhořadý orgán, či vhodnou příležitost pro získání stálého a dobře placeného zaměstnání. Situace po vzniku samostatného Kosova se pro kosovské Srby žijící v etnicky nehomogenních oblastech změnila, neboť se ocitli obklopeni nechtěným státem. Pokud chtěli v Kosovu zůstat, museli začít s nově se vytvářejícím institučním systémem plně spolupracovat. Nový přístup se projevil ihned během parlamentních voleb v roce 2010, kdy snaha získat své zástupce do parlamentu motivovala vyšší počet kosovských Srbů participovat na volbách. Tento současný trend umožňuje misi OMIK pracovat na budování multietnické společnosti a jejich institucích mnohem efektivněji než v počátcích své činnosti.

Během svého působení se mise OMIK podílela na provedení třech parlamentních a čtyřech komunálních voleb a to až do 15. června 2008 (do této doby za minimální účasti kosovských Srbů), kdy začala platit nová kosovská ústava. Poté Centrální volební komise OSCE převedla všechny své pravomoci na legitimně zvolené kosovské autority, které již otázky voleb řeší dle své národní ústavy a nikoliv ústavy mezinárodní.

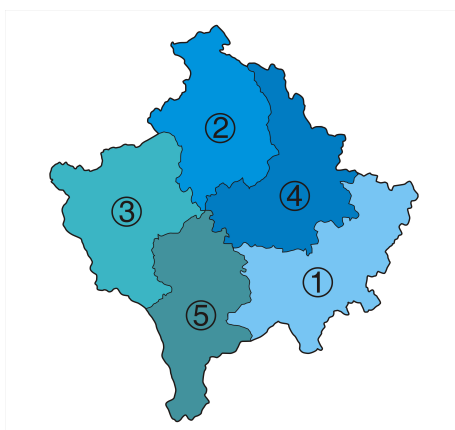

Obr. 7 Stav etnického rozložení obyvatelstva v Kosovu v roce 2002²⁹
(srbské etnikum znázorněno žlutou barvou)

V současnosti v Kosovu působí 189 mezinárodních a 495 místních pracovníků rozdělených do 5 regionálních center (obr. 8). Velitelství OMIK je dislokováno v Prištině. Komunikaci mezi OMIK a jednotlivými kosovskými municipalitami zabezpečuje 30 monitorovacích týmů, které provádějí monitorovací činnost po celém Kosovu. V kontextu rekonfigurace a snížení přítomnosti mezinárodní mise UNMIK v roce 2009, přešla část pravomocí a úkolů také na misi OMIK, která je odpovědná za provádění četnějšího monitorování a zaslání předběžných varovných hlášení o vývoji situace v Kosovu.³⁰

²⁹ RUCEVSKA, I., et al. *Balkan Vital Graphics : Environment without borders*. Srbija, 2007. s. 13.

³⁰ ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Mission in Kosovo : Overview* [online]. [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/43378>>.

Obr. 8 Dislokace 5 regionálních center a městských úřadů v Kosovu³¹
(1. Gnjilane, 2. Kosovská Mitrovica, 3. Peč, 4. Priština, 5. Prizren)

V rámci minimalizování možné eskalace napětí uvnitř společnosti spolupracuje OMIK s dalšími významnými partnery (např. Vysoký komisař OSN pro uprchlíky, Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, Rada Evropy a Evropská unie), s mezinárodními nevládními organizacemi na podporu posílení úlohy občanské společnosti v Kosovu a také s jednotkami KFOR působícími zde pod velením NATO.³²

3.2 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

3.2.1 ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ORGANIZACI

Další prvek, který značnou měrou přispíval k poválečnému uspořádání kosovské společnosti, je Organizace spojených národů (OSN). Toto téměř celosvětové uskupení se začalo profilovat po ukončení 2. světové války, kdy po Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání zástupci padesáti zemí vypracovali v rámci nových geopolitických změn Chartu OSN. Tato smlouva nejenže vymezuje práva a povinnosti členských zemí a kodifikuje základní principy mezinárodních vztahů, ale současně tvoří

³¹ ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Mission in Kosovo* [online]. [cit. 30. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/5493>>.

³² ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Mission in Kosovo : Overview* [online]. [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/43378>>.

právní základ OSN. Tato dohoda byla podepsána dne 26. června 1945 a po jejím ratifikování většinou signatářských zemí pak dne 24. října 1945 vznikla OSN.³³

Cíle Spojených národů jsou³⁴:

- udržovat mezinárodní mír a bezpečnost;
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva na sebeurčení národů;
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek a podpoře základních lidských práv a svobod;
- koordinovat postupy, které národy podnikají v zájmu dosažení společných cílů.

Činnost Organizace spojených národů vychází z následujících zásad³⁵:

- všechny členské státy jsou suverénní a rovnoprávné;
- státy se zavazují plnit své povinnosti vyplývající z Charty;
- řešit mezinárodní spory mírovými prostředky, bez ohrožování mezinárodního míru, bezpečnosti a spravedlnosti;
- eliminovat použití síly proti jiným členským státům;
- státy poskytnou veškerou pomoc při jakékoli akci, která je v souladu s Chartou;
- žádné ustanovení Charty neopravňuje státy k tomu, aby se vměšovaly do otázek, které jsou výlučně vnitřní záležitostí jakéhokoli státu.

Z uvedeného vyplývá, že jedním z hlavních úkolů OSN je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Její snahou je zabránit, aby mezinárodní spory nevyústily v ozbrojený konflikt a v případech, kdy ozbrojený konflikt propukl, pomáhá vyjednávat mezi znesvářenými stranami příměří. Za dobu působení OSN bylo s její pomocí ukončeno množství konfliktů, většinou prostřednictvím rozhodnutí Rady bezpečnosti.³⁶

Rada bezpečnosti (RB) je jedním z hlavních orgánů OSN, který je odpovědný za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. K plnění tohoto úkolu využívá

³³ UNITED NATIONS. *Fakta a čísla OSN : Základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha, 2005. s. 3.

³⁴ UNITED NATIONS. *Fakta a čísla OSN : Základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha, 2005. s. 4 - 5.

³⁵ UNITED NATIONS. *Fakta a čísla OSN : Základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha, 2005. s. 5.

³⁶ UNITED NATIONS. *Fakta a čísla OSN : Základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha, 2005. s. 61.

prostřednictvím rezolucí uvalování nejen širokého spektra mezinárodních sankcí, ale také vydávání povolení k použití vojenské síly, včetně zřizování mírových operací. Tento postup byl použit rovněž v případě Kosova, kdy na základě rezoluce RB OSN č. 1244 začala v roce 1999 působit prozatímní správní mise OSN UNMIK (United Nations Interim Administration Mission in Kosovo).³⁷

3.2.2 PROZATÍMNÍ SPRÁVNÍ MISE OSN V KOSOVU (UNMIK)

Prozatímní správní mise OSN v Kosovu (UNMIK) je mírová operace ustavená na základě rezoluce RB OSN č. 1244, která ve svém počátku přispěla k všestranné obnově Kosova, přípravě voleb a stanovení konečného autonomního statusu území. V souvislosti se zajištěním klidných a důstojných životních podmínek všem obyvatelům Kosova se tato mise spolupodílela na tvorbě dočasných samosprávných institucí, které směřovaly k výstavbě nové demokratické společnosti. Během této výstavby byl důraz položen na zapojení všech etnik žijících v Kosovu s cílem vytvořit dobře fungující multietnickou společnost.

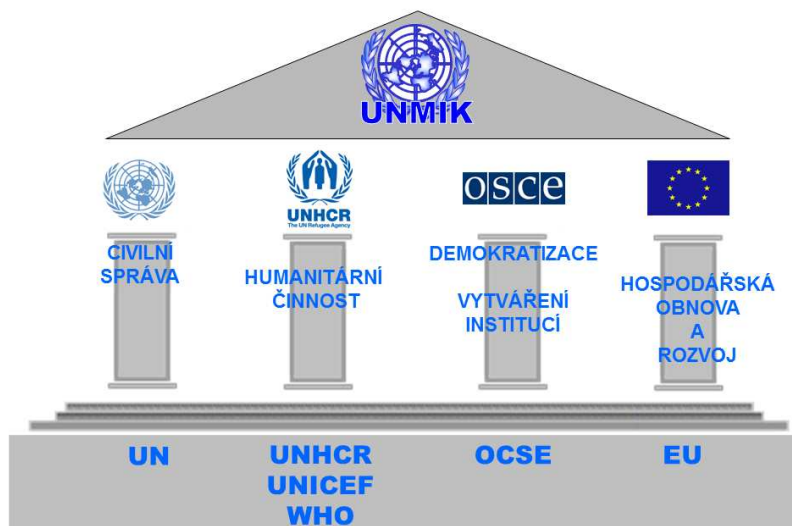
Mise UNMIK v rámci plnění svých úkolů získala od RB OSN v počátku svého působení značné pravomoci. Zvláštní představitel generálního tajemníka SRSG (Special Representative of the Secretary General) pro Kosovo, jenž misi UNMIK formálně zastřešuje, mohl pro udržení pořádku a klidné bezpečnostní situace využít všech legislativních i exekutivních pravomocí, které jsou v souladu s mezinárodním právem a platnými rezolucemi. Mezi pravomoci SRSG i nadále patří právo rušit a pozastavovat platnost zákonů, pokud se neslučují s mandátem mise UNMIK. Nutno podotknout, že po přijetí kosovské ústavy kosovskými institucemi se situace částečně změnila a je pravděpodobné, že jakákoli snaha implementovat či nadřazovat pravomoci SRSG nad kosovskou ústavu by vedla nejen k roztržce na půdě RB OSN, ale také ke zhoršení bezpečnostní situace v Kosovu.

V počátku svého působení se mise UNMIK orientovala na tyto čtyři oblasti (obr. 9)³⁸:

³⁷ INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Mise dočasné správy OSN v Kosovu* [online]. 1999 [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=627>>.

³⁸ UNITED NATIONS. *Fakta a čísla OSN : Základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha, 2005. s. 107.

- civilní správa;
- humanitární činnost;
- demokratizace a vytváření institucí;
- hospodářská obnova a rozvoj.

Obr. 9 Oblasti působení mise UNMIK a jejich garanti

Za oblast **civilní správy** odpovídá přímo OSN. Tento první pilíř je ústředním bodem úsilí celé mise, neboť v sobě zahrnuje výstavbu a rozvoj soudnictví a policie. V otázce této výstavby přetrvává snaha budovat multietnické, nezávislé a kvalifikované složky, které dle kosovské ústavy a platných zákonů zajistí eliminaci organizované trestné činnosti. Díky značnému úsilí mise UNMIK se v Kosovu podařilo položit základy nezávislého a multietnického soudnictví a policie. Během výstavby těchto složek byli jmenováni do všech úrovní organizačních struktur příslušníci hlavních kosovských etnických skupin, kteří absolvovali vzdělávací programy s cílem standardizovat kosovský justiční a policejní systém na mezinárodně uznávané úrovni.³⁹

V praxi tento proces výstavby v sobě zahrnoval počáteční fázi, kdy veškerá činnost byla zajišťována mezinárodními složkami. Po získání dostatečného množství nových místních absolventů se pravomoci z mezinárodních složek postupně předávaly od nejnižších funkcí až k úplnému převzetí celé odpovědnosti místní justicí a policií. Po rekonfiguraci mise UNMIK přešla odpovědnost za výstavbu a rozvoj soudnictví a policie na místní kosovské státní orgány a misi EULEX.

³⁹ INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE :*Mise dočasné správy OSN v Kosovu* [online]. 1999 [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=627>>.

Během výstavby a rozvoje těchto složek se představitelé mezinárodního společenství (dříve UNMIK, dnes EULEX) setkávají s řadou závažných problémů, jejichž řešení je z důvodu zásadních názorových rozporů mezi kosovskými Srby a kosovskými Albánci v současné době v nedohlednu. Názorný příklad představuje soud v etnicky rozděleném městě Kosovská Mitrovica (obr. 9). Zatímco kosovská vláda požaduje, aby soudy na území Kosova prosazovaly zákon dle znění kosovské ústavy, soudy dislokované v oblastech s dominantním srbským etnikem kosovské právo odmítají a po mezinárodním společenství žádají dodržování mezinárodních úmluv podle znění rezoluce RB OSN č. 1244 (tzn. srbského nebo mezinárodního práva).⁴⁰

Humanitární činnost, jež je druhým pilířem mise UNMIK, koordinuje Vysoký komisariát OSN pro uprchlíky (UNHCR). Humanitární pomoc poskytují organizace systému OSN, například Světový potravinový program (WFP), UNHCR, Dětský fond OSN (UNICEF), Světová zdravotnická organizace (WHO) a dalších zhruba 45 nevládních organizací.

Mimo zajišťování humanitární pomoci se mise UNMIK podílela na odstraňování min a další nevybuchlé munice. Tento úkol zabezpečovalo Akční koordinační centrum OSN pro odstraňování min (UNMACC), které odpovídalo za plánování procesu odminování a za osvětovou činnost související s touto problematikou. Na odminování se kromě orgánů OSN podílely také KFOR a další nevládní organizace.

Třetím pilířem mise UNMIK bylo budování demokratického systému a **vytváření institucionální sítě** včetně fungování policejní akademie pro vzdělávání příslušníků Kosovského policejního sboru (KPS), monitorování lidských práv a uspořádání voleb. Odpovědnost za tyto úkoly převzala OSCE.⁴¹

Čtvrtý pilíř mise UNMIK zastřešuje Evropská agentura pro obnovu (EAR), která se od února 2000 do konce roku 2008 podílela nejen na celkové obnově válkou zničeného Kosova, ale současně na obnově a rozvoji jeho hospodářství.⁴²

⁴⁰ UNMIK. *Pillar I : Police and Justice – Presentation paper*. United Nations, 2004. s. 6 – 26.

⁴¹ UNMIK. *Mandate and structure* [online]. 2010 [cit. 1. října 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.unmikonline.org/Pages/about.aspx>>.

⁴² EUROPEAN AGENCY FOR RECONSTRUCTION. *Kosovo* [online]. 1. prosince 2008 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/kosovo/kosovo.htm>>.

Kosovo patří dlouhodobě k nejchudším oblastem v Evropě. Nezaměstnanost dosahuje v průměru 45 %. Jeden z nejdůležitějších předpokladů pro rozvoj v době globální ekonomiky je zahraniční kapitál. Kosovská vláda se snaží nalákat investory velmi výhodnými daňovými úlevami, mladou pracovní silou s relativně nízkými finančními nároky, ale zatím se jí nalézt vhodného investora nedaří. Z pohledu investorů je Kosovo hodnoceno jako velmi riziková oblast.⁴³

Kosovo je závislé na zahraniční finanční pomoci. Součástí řešení, které nabízí zastánci nezávislosti a které by mělo přispět k nastartování kosovské ekonomiky, je velká ekonomická pomoc. V červnu 2008 se konala dárcovská konference, na které bylo Kosovu přislíbeno 1,2 mld. EUR. Nutno upozornit, že konference se konala před vypuknutím finanční krize a v současnosti není jisté, zda se podaří finanční závazky jednotlivých zemí splnit.⁴⁴

Území Kosova se od 10. června 1999 do 17. února 2008, kdy kosovští představitelé se souhlasem nejvýznamnějších západních mocností jednostranně vyhlásili nezávislost, nacházelo plně pod mezinárodní správou UNMIK. Po 15. červnu 2008, kdy vzešla v platnost nová kosovská ústava, začala vlivem mezinárodního tlaku role UNMIK pozvolna upadat. V průběhu následujících měsíců se OSN po sérii jednání rozhodla stávající misi rekonfigurovat, což znamenalo snížit počet pracovníků o 70 %, část svých pravomocí převést na kosovské státní instituce a pravomoci doposud vyžadující dohled převést na novou připravovanou misi EULEX (European Union Rule of Law Mission in Kosovo).⁴⁵

Avšak rozpory v RB OSN k otázce jednostranného vyhlášení nezávislosti kosovskými Albánci znemožnily zastáncům nezávislosti prosadit rychlou výměnu mise UNMIK za misi EULEX. Z důvodu malé mezinárodní podpory kosovské nezávislosti (k 7. 12. 2008 uznalo nezávislost Kosova pouze 53 států⁴⁶, obr. 10) vyvolávala obměna mise OSN za misi EU v RB OSN otevřenou krizi s Ruskou federací (Rusové obhajují stanovisko Srbů), neboť nejsilnější státy EU nezávislost Kosova uznaly a hrozilo, že

⁴³ U. S. DEPARTMENT OF STATE. *Background note : Kosovo* [online]. 16. listopadu 2011 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/100931.htm>>.

⁴⁴ *Kosovo Donors Conference*. [online]. 11. července 2008 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/enlargement/archives/seerecon/kdc/index.html>>.

⁴⁵ UNITED NATIONS. *Security Council : Report of the Secretary – General on the UN Interim Administration Mission in Kosovo*. UN, 2008. s. 1 – 19.

⁴⁶ THE KOSOVAR PEOPLE THANK YOU. *Who Recognized Kosova as an Independent State?* [online]. 17. února 2008 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.kosovothankyou.com/>>.

Kosovo bude mít pod patronací EU vyšší šance stát se plnohodnotným státem. Srbská politická garnitura se rovněž obávala, že by přesunutím kosovské otázky z pozice OSN na pozici EU ztratila nad Kosovem veškerou moc, neboť řešení kosovské otázky na úrovni OSN zaručovalo, že Srbsko může v případě svého nesouhlasu s dalším vývojem v Kosovu využít ruského práva veta v RB OSN.

Po komplikovaných jednáních v RB OSN se podařilo nalézt kompromis, který umožnil misi EULEX v Kosovu rozmístit. Dohoda, na jejímž základě srbská vláda rozmístění odsouhlasila, však stanovila dodržení několika podmínek, kterými se musela mise před rozmístěním zaručit. Jedním ze zásadních požadavků bylo působení mise EULEX pod patronací RB OSN.

Obr. 10 Stav uznávání nezávislosti Kosova k 7. 12. 2008⁴⁷

Rozmístěním mise EULEX mohla být zahájena rekonfigurace mise UNMIK, která v omezeném počtu v Kosovu zůstává a nadále formálně zastřešuje mezinárodní přítomnost v Kosovu.⁴⁸ Podle posledních zveřejněných údajů působí v UNMIK 182 mezinárodních a 236 místních pracovníků se zastoupením v Prištině, Kosovské Mitrovici, Bělehradu a Skopje. Mimo naplňování úlohy garanta se podílí také na formálním naplňování dřívějších závazků, tj. podpoře a rozvoji bezpečnosti a stability, včetně dodržování lidských práv. Mise taktéž zvýšila své zaměření

⁴⁷ WIKIMEDIA COMMONS: *Kosovo Relations* [online]. 19. února 2008 [cit. 30. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kosovo_relations.svg>.

⁴⁸ CSÁSZÁR, Z., M., et al. *European Perspective and Tradition : The Western Balkans*. The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Hungary, 2011. s. 299 - 301.

na sledování politického vývoje s důrazem na rozvoj dialogu mezi zástupci srbské a kosovské vlády s cílem hledat kompromisní řešení pro aktuální problémy.⁴⁹

3.3 SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE (NATO)

Organizace, která na základě schválených rezolucí v RB OSN zastavila násilí páchané proti civilnímu obyvatelstvu a následně přispěla k uzavření míru v Kosovu, byla Severoatlantická aliance (NATO - North Atlantic Treaty Organization). Toto uskupení vzniklo v dubnu 1949, kdy se signatáři podepsáním Washingtonské smlouvy zavázali vytvořit společný bezpečnostní systém, jehož úkolem bylo kolektivně odolávat ideologickému, politickému a vojenskému ohrožení. Pád Železné opony a konec bipolárního rozložení světa změnil také orientaci bezpečnostní politiky této organizace, která se začala více zaměřovat na ochranu svobod a bezpečnosti nečlenských zemí a to za využití nejen politických, ale i vojenských prostředků, avšak v souladu se zásadami Charty OSN. Prvními takovými zeměmi, kde začalo NATO ve své novodobé podobě působit, patřily státy bývalé Jugoslávie.⁵⁰

Neúspěch na mezinárodním diplomatickém poli k otázce mírového řešení v Kosovu skončil leteckou operací NATO proti SRJ, kterou se podařilo ukončit až po ruské diplomatické intervenci, jež přiměla srbskou stranu přijmout dohodu. Následně RB OSN přijala rezoluci č. 1244, která umožnila vstup mnohonárodních mírových sil KFOR (Kosovo Force) pod vedením NATO. Úkolem těchto sil bylo podporovat misi UNMIK a přispívat k vytváření a udržování bezpečného prostředí, které by umožnilo pokračování mírového procesu a demokratického vývoje země bez potřeby budoucí přítomnosti mezinárodního společenství.⁵¹

Během svého dlouholetého působení se mandát mise KFOR postupně měnil v závislosti na vývoji politické a hlavně bezpečnostní situace. Na počátku byl důraz položen na činnosti vedoucí k budování míru a udržení jak interní, tak externí stability bezpečného prostředí. Tento proces v sobě zahrnoval nejen zajišťování bezpečnosti a veřejného pořádku mezi znesvářenými etnickými menšinami, ale také realizaci demilitarizace kosovské společnosti, ochranu administrativních hranic a minimalizaci

⁴⁹ UNMIK. *About UNMIK* [online]. 2011 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.unmikonline.org/Pages/about.aspx>>.

⁵⁰ NATO. *Handbook*. Brussels, 2001. s. 29 – 32.

⁵¹ MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Zahraniční mise : KFOR – Operace NATO „Joint Enterprise“ Kosovo* [online]. Poslední revize 25. února 2010 [cit. 2. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/kfor-6388/>>.

kriminálních aktivit spojených s pašováním zbraní a vojenského materiálu. Zásadní změna v plnění úkolů KFOR nastala po jednostranném vyhlášení nezávislosti, kdy po jejím odsouhlasení významnými garanty USA, Velkou Británií, Francií, Německem a Itálií začaly oficiálně vznikat kosovské státní instituce, které měly nahradit či integrovat stávající bezpečnostní mechanismy. Tyto instituce v čele s bezpečnostní radou státu KSC (Kosovo Security Council), kosovskou zpravodajskou službou KIA (Kosovo Intelligence Agency) a ministerstvy vnitra (Ministry of Internal Affairs) a kosovských bezpečnostních sil (Ministry of the Kosovo Security Force) začaly po svém ustanovení postupně přebírat primární odpovědnost za celkový vývoj bezpečnostní situace v Kosovu. Postupným předáváním odpovědnosti se mise KFOR mohla začít angažovat i v dalších podpůrných aktivitách, které mají nadále rozvíjet stávající bezpečnostní prostředí a současně zajistit jeho rozvoj i po odchodu mnohonárodních mírových sil.⁵²

Za jednou z takovýchto aktivit lze považovat výstavbu nových bezpečnostních sborů KSF (Kosovo Security Force), jejichž vznik posvětilo dne 12. června 2008 velitelství NATO. KSF nahradily dřívější kosovské ochranné sbory KPC (Kosovo Protection Corps), které neumožňovaly vznik nových multietnických bezpečnostních složek a to především z důvodu odmítavého přístupu srbského etnika. Velká část příslušníků KPC totiž pocházela z bývalé UCK, která se podílela na jejich útisku v Kosovu. Z důvodu eliminace těchto negativních jevů a ve snaze pokračovat ve výstavbě nové multietnické společnosti byly KPC pod dozorem mise KFOR 14. června 2009 rozpuštěny. Díky značnému přispění mezinárodních sil KFOR a UNMIK se podařilo tento proces realizovat v klidu, bez ohrožení či zhoršení celkové bezpečnostní situace.⁵³

Na výstavbu a výcvik KSF v současnosti dohlíží prvek MCAD (Military Civil Advisory Division), který je součástí organizační struktury KFOR. Tento kontrolní orgán monitoruje rekruční proces, výcvik, ale také dodržování pravidel multietnického složení a otázky odborného zaměření KSF, které mají zajistit ochranu a podporu všem menšinovým komunitám v Kosovu. KSF jsou často chybně vnímány jako armádní ozbrojené složky. Je nutné zdůraznit, že jejich primárním zaměřením je odpovědnost za bezpečnostní otázky, které nejsou určeny pro policii, např. eliminace škod vzniklých

⁵² KLUBI PËR POLITIKË TË JASHTME. *Foreign Policy Club*. Prishtina, 2011. s. 1 - 10.

⁵³ NATO. *NATO's role in Kosovo* [online]. 2011 [cit. 4. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48818.htm>.

v důsledku přírodních katastrof či minimalizace rizik při nakládání s nebezpečným materiálem. Pro naplnění svých úkolů mohou být KSF vyzbrojeny pouze lehkými zbraněmi (podmínky stanovené mezinárodním společenstvím v současnosti zakazují vyzbrojení těchto složek těžkými zbraněmi). Aktuální početní stav činí 1 962 osob, přičemž celková naplněnost nemá v budoucnu přesáhnout 2 500 osob. Počátečních operačních kapacit těchto sil bylo dosaženo v září 2009 a plné operační nasazení se očekává v průběhu roků 2012 až 2013.⁵⁴

Zájem mezinárodního společenství o plnohodnotné působení kosovského bezpečnostního aparátu vypovídá i cvičení „Balkan Hawk“, které proběhlo v červnu 2011 a kterého se poprvé zúčastnily také jednotky KSF. Námětem cvičení bylo prověřit fungování integrovaného záchranného systému při zemětřesení, které narušilo kosovskou infrastrukturu regionu, včetně regionálního letiště. Cvičení mělo jednoznačný úspěch a prokázalo schopnost KSF se nejen vypořádat s následky přírodní katastrofy, ale také způsobilost zachovat veřejný pořádek v zasažené oblasti.⁵⁵

Skutečností, že misi KFOR tvoří 29 států, z nichž 20 je členem EU, jasně vypovídá, že míra evropského zapojení do výstavby KSF je značná. Tomuto faktu odpovídá také její proevropská orientace, kterou se EU pod hlavičkou OSN snaží prosazovat. Přes nepopiratelné úspěchy, které spočívaly v nenásilném přechodu od bezpečnostních složek KPC ke KSF, se v prověřování akceschopnosti a připravenosti během cvičení doposud nedaří plně zapojit i další etnické menšiny a tím naplnit hlavní podmínku multietnicity. Další komplikace představují omezené operační schopnosti a míra nasazení této jednotky při ochraně menšin (obr. 7) v severních částech Kosova. Zde jsou KSF kosovskými Srby jednoznačně vnímány jako silový nástroj pro prosazování kosovské státnosti a jakékoli jejich nasazení zde by vyvolalo zhoršení bezpečnostní situace a současně přinutilo Srbsko přijmout v příhraničních oblastech nezbytná bezpečnostní protipatření.

Tento ne zcela nereálný scénář napovídá, že navzdory výstavbě multietnických bezpečnostních sborů a celkové stabilizaci bezpečnostní situace přetrvává v severních oblastech Kosova stále napětí, které brání v úplném stažení sil KFOR. Bohužel ani po několikaletém vyjednávání se nepodařilo mezi zneprátenými stranami nalézt

⁵⁴ NATO. *Kosovo Force : Agile Lion Exercise* [online]. Poslední revize 7. srpna 2009 [cit. 4. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/kfor/docu/inside/2009/09/i090907b.htm>>.

⁵⁵ NATO. *Kosovo Force. Exercise Balkan Hawk* [online]. 28. července 2011 [cit. 25. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/kfor/docu/inside/2011/07/i110628a.htm>>.

kompromis v otázce dalšího demokratického vývoje země. Tento stav nutí aktéry znesvářených stran k přijímání jednostranných kroků, které krátkodobě a lokálně zhoršují vývoj bezpečnostní situace. Avšak i přes tyto problémy lze díky značnému úsilí mezinárodní komunity sledovat postupný pozitivní vývoj na politické i bezpečnostní úrovni, což již v minulosti umožnilo velení NATO zahájit snižování vojenské přítomnosti (téměř 50% redukce sil KFOR a přechod z role plného aktivního působení tzv. Focused Engagement do role dohlížecí či odstrašující tzv. Deterrent Presence). Od 30. června 1999, kdy v Kosovu působilo téměř 50 000 vojáků, je v současnosti tento počet zredukován na 6 679. Z tohoto celkového počtu tvoří asi 700 příslušníků KFOR tzv. operační zálohu (KFOR Operational Reserve Force), která je dislokována mimo Kosovo (působí na území státu, který drží operační hotovost), a v případě aktivace je během krátké doby přesunuta do problematické oblasti (obr. 11).⁵⁶

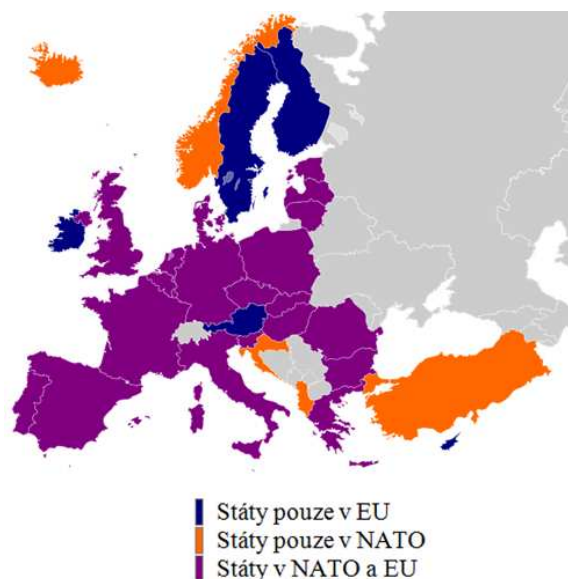
Obr. 11 Počty příslušníků KFOR se stavem k 1. 12. 2011⁵⁷

Aktuálně na misi KFOR participuje 29 zemí (většina jsou členy EU), přičemž 22 zemí je členem NATO a 8 států je nečlenských (obr. 12). Ačkoliv Armáda ČR ukončila

⁵⁶ NATO. *Kosovo Force : Placemap* [online]. Poslední revize 1. prosince 2011 [cit. 4. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48818.htm>.

⁵⁷ NATO. *Kosovo Force : Placemap* [online]. Poslední revize 1. prosince 2011 [cit. 4. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/kfor/structur/nations/placemap/kfor_placemat.pdf>.

po dvanácti letech dne 3. listopadu 2011 svoji účast v tzv. Úkolovém uskupení, participuje v této misi i nadále.

Obr. 12 Mapa zobrazující členství evropských států v EU a NATO⁵⁸

Opětovné lokální nepokoje, zapříčiněné snahami kosovských státních institucí rozšířit své pravomoci na celé území Kosova v průběhu roku 2011, způsobily propuknutí násilí a lokální zhoršení bezpečnostní situace v severních oblastech obývaných kosovskými Srby. Jedinou bezpečnostní složkou, která dokázala včas a efektivně zareagovat, byla mise KFOR. Znovu se ukázalo, že v současné době se na území Kosova nenachází kromě KFOR síla, která by dokázala tyto bezpečnostní excesy již v počátku rychle eliminovat a zabránit tak jejich dalšímu možnému rozšíření. Tyto události měly pravděpodobně značný vliv na pozastavení plánů na další snižování počtů vojáků v průběhu roku 2011 a 2012, na které se velení NATO dlouhodobě připravovalo v souvislosti s celkovým uspokojivým vývojem bezpečnostní situace a fungováním kosovských institucí včetně bezpečnostního aparátu.

Nejen další vývoj na severu Kosova, ale hlavně pokrok na mezinárodní diplomatické úrovni ukáže, kdy se mise KFOR znovu vrátí k plánu postupného redukování svých sil.⁵⁹

⁵⁸ WIKIMEDIA COMMONS: EU and NATO [online]. Poslední revize 29. března 2009 [cit. 5. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:EU_and_NATO.svg>.

⁵⁹ KLUBI PËR POLITIKË TË JASHTME. *Foreign Policy Club*. Prishtina, 2011. s. 36.

4 ÚČAST EVROPSKÉ UNIE V KOSOVU

Z předchozích kapitol je zřejmé, že EU se na dění v Kosovu podílí dlouhodobě, převážně však prostřednictvím jednotlivých členských států či v podobě podpůrných orgánů vyšších mezinárodních celků. Počáteční působení vlastní organizace EAR či participace jednotlivých evropských států v mezinárodních organizacích zastřešovaných OSN vypovídá, že EU přistupovala k řešení kosovské problematiky vždy konstruktivně s cílem spolupodílet se na stabilizaci a postkonfliktním rozvoji této země. Jedním z primárních důvodů této široké participace je nejen zajištění stabilního bezpečnostního prostředí v Kosovu, ale hlavně zajištění tohoto prostředí v blízkosti svých eurounijních hranic, což v budoucnu umožní EU realizovat vlastní strategie v otázce jejího dalšího posilování a rozšiřování.

Vzhledem k této koncepci se EU snažila po obnovení pořádku převzít v Kosovu od OSN iniciativu a hrát zde dominantní úlohu do doby, než se podaří mezi kosovskými Srby a Albánci nalézt shodu o novém územním uspořádání. Selhání v hledání kompromisu vyústilo na mezinárodní úrovni v diplomatickou roztržku o legálnosti jednostranného vyhlášení nezávislosti Kosova. Následkem toho EU sice dostala od OSN svolení pro větší zapojení do dění v Kosovu, avšak pod jurisdikcí RB OSN (viz. kapitola 3.2.2). Tento stav má v současnosti negativní vliv na efektivnost působení mise EU a současně na rychlost přijímání nových administrativních opatření převážně na severu Kosova (z důvodu obstrukční taktiky prosazované příslušníky kosovkosrbského i albánského etnika), neboť jakákoli nesouhlasná stanoviska ze strany Srbů jsou podporována a předkládána prostřednictvím Ruské federace v RB OSN.

Ačkoli se EU podařilo zahájit jednání mezi znesvářenými stranami, je pravděpodobné, že i nadále bude mezi nimi přetrvávat animozita při řešení nejpalčivějších otázek spojených s administrativním uspořádáním oblastí na severu Kosova.

Obsahem této kapitoly je analyzovat současný stav bezpečnostní politiky, prosazovaný třemi hlavními orgány EU s důrazem na míru jejich zapojení a efektivnost a úspěšnost v oblasti bezpečnostní politiky (monitoring, mentoring, advising, činnosti policejních a legislativních složek Kosova).

4.1 HISTORIE VZNIKU EVROPSKÉ UNIE

Počátky Evropské unie sahají do poválečného období minulého století, kdy na základě tzv. Schumanova plánu byla v Paříži roku 1951 podepsána zástupci šesti evropských států smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Toto uskupení lze považovat za prvopočátek integračního procesu vedoucího k vytvoření EU. ESUO bylo založeno na principu supranacionality, tedy upřednostňování rozhodovacího procesu na mezinárodní úrovni, v jehož rámci je část politických pravomocí delegována na nezávislý nadnárodní prvek. Cílem zakládajících států (Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Francie, Itálie, Německo) byla hospodářská spolupráce a snaha o zvýšení životní úrovně prostřednictvím společného trhu.

V roce 1957 se účastnické státy ESUO zavázaly Římskou smlouvou o Evropském hospodářském společenství (EHS) a o Evropském společenství atomové energie (EURATOM) o vybudování společného trhu osob, zboží, služeb a kapitálu (tzv. čtyři svobody). O osm let později se pro tyto tři instituce začalo užívat názvu Evropské společenství (ES). Dne 1. července 1968 byla dokončena celní unie, která uplatňování myšlenky čtyř svobod zjednodušila. Státy ES se dohodly na zrušení vnitřních hranic, vnitřních cel na dovážené zboží a ujednacení celního sazebníku pro třetí státy.⁶⁰

Dalšími kroky k pokračující evropské integraci byly Schengenská dohoda a Jednotný evropský akt. Schengenská dohoda, podepsaná v roce 1985, zavazuje účastnické státy k odstranění kontrol osob a zboží na vnitřních hranicích. Tento dokument současně předznamenává některé aspekty budoucího jednání o policejní spolupráci v oblasti prevence zločinnosti a v oblasti pátrání, mezinárodní právní pomoci a společném boji proti trestné činnosti.⁶¹ Jednotný evropský akt, podepsaný v roce 1986, se zabývá odstraněním zbývajících překážek obchodu, mění společný celní sazebník, posiluje roli Evropského parlamentu a zvyšuje usnášenišchopnost Rady.⁶²

S postupující integrací nových států bylo patrné, že původní zakládající smlouvy přestaly být pro vývoj společenství dostačující, a proto vznikla Smlouva o Evropské unii, tzv. Maastrichtská smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993. Vznik

⁶⁰ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice, 2007. s. 29 – 38.

⁶¹ *Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky*. Schengen, 1985.

⁶² DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice, 2007. s. 50.

Evropské unie znamenal pro členské státy nejen hospodářskou spolupráci, ale také politické sjednocení. Smlouva o Evropské unii byla postavena na třech pilířích, které označovaly jednotlivé oblasti působení:

- I. Evropské společenství
- II. Společná zahraniční a bezpečnostní politika
- III. Policejní a justiční spolupráce.⁶³

Z důvodu nevyváženosti pilířové struktury a její neosvědčení se v praxi (např. druhý pilíř Společná zahraniční a bezpečnostní politika byl velmi nestabilní z důvodu nejednotného postupu a prosazování partikulárních zájmů některých států) bylo toto rozdělení zrušeno následnou Lisabonskou smlouvou, která vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009. Smlouva nenahrazuje zakládající smlouvy ES/EU, ale pouze je v některých bodech pozměňuje nebo doplňuje (např. zohledňuje nové rozdělení pravomocí mezi institucemi EU a jednotlivými členskými státy). Smlouva nicméně i do budoucna zachovává zvláštní režim pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.⁶⁴

Evropské společenství během svého působení dokázalo, že je životaschopné a svým členům prostřednictvím úspěšné spolupráce poskytuje celou řadu výhod. Je proto přirozené, že s postupným geopolitickým vývojem na evropském kontinentu vzrostl zájem dalších států o ES. Pro jednotlivé kandidáty byly stanoveny podmínky, jejichž splnění bylo nezbytným předpokladem pro přijetí. Do současnosti proběhlo šest vln, při nichž byly ES/EU rozšířeny o 21 států⁶⁵:

- 1. v roce 1973 přistupuje Velká Británie, Dánsko, Irsko;
- 2. v roce 1981 přistupuje Řecko;
- 3. v roce 1986 přistupuje Španělsko, Portugalsko;
- 4. v roce 1995 přistupuje Rakousko, Švédsko, Finsko;
- 5. v roce 2004 přistupuje Česká republika, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko;
- 6. v roce 2007 přistupuje Rumunsko, Bulharsko.

⁶³ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice, 2007. s. 55 – 57.

⁶⁴ EVROPSKÝ PARLAMENT – INFORMAČNÍ KANCELÁŘ V ČR. *Lisabonská smlouva : Od ústavy k Lisabonu* [online]. Citace 21. prosince 2011. Dostupný z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/lisbontreaty/lisbon-constitution.html;jsessionid=6250B874E8AD00384167912559E621BE>>.

⁶⁵ EUROSOP.CZ. *Historie EU* [online]. 2009 [cit. 21. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8970/sekce/historie-eu/>>.

K novému fenoménu, který v roce 2011 odstartoval vážné rozepře mezi státy EU, patří vznik platební neschopnosti některých členských států. Ve snaze tuto situaci řešit se mezi členskými státy EU znovu obnažila mezistátní rivalita a prosazování partikulárních zájmů. Tyto negativní faktory přispívají k uzavírání nových dohod mezi jednotlivými členskými státy, čímž podporují další fragmentaci EU a její další oslabování (např. EU se již nedělí ve smyslu Východ-Západ, ale stále častěji na bohatý Sever a chudý Jih, dalším příkladem může být vznik tzv. dvou rychlostní EU, tedy rozdělení Unie na státy, které akceptovaly nebo naopak odmítly smlouvu o reformě rozpočtových pravidel). V současném období finanční nestability jsme stále častěji svědky vzniku nových interních spojení. Je pravděpodobné, že právě tyto trendy budou mít zásadní vliv nejen na budoucí fungování EU, ale současně na její další rozšiřování.

4.2 VZNIK SPOLEČNÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ POLITIKY

Evropská unie, jejímž primárním účelem bylo na počátku ekonomické sdružení, se s postupným rozvojem začala orientovat také na svou obrannou politiku. Počátečním impulzem pro vznik Evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP) byl francouzsko-britský summit uspořádaný v roce 1998, který přispěl k formování a vzniku bezpečnostní a obranné strategie, odsouhlasené na zasedání Evropské rady v Kolíně v červnu 1999. Klíčovým milníkem při rozvoji EBOP bylo uzavření dohody mezi NATO a západní EU roku 1996 (v roce 2002 dohoda Berlín Plus mezi NATO a EU) o poskytnutí některých prostředků a plánovacích kapacit NATO pro unijní operace. Tato dohoda přispěla k větší organizační provázanosti EU a NATO (EU má na Velitelství NATO pro operace své zastoupení v tzv. EU Cell) a současně umožnila evropským zemím přístup k širokým kapacitám NATO. Po přijetí Lisabonské smlouvy je EBOP včleněna do uskupení Společná bezpečnostní a obranná politika EU (SBOP), kde tvoří hlavní prvek, posílený o nové mechanismy rozvoje bezpečnostních a obranných schopností. Ačkoli SBOP formálně spadá pod Radu EU, významnou roli při její realizaci hraje Vysoký představitel Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP, v současnosti obsazeno baronkou Catherine Ashton). SBOP je dle evropského chápání totiž vnímána nejen jako nedílná součást SZBP, ale také jako její specifický nástroj. Ústřední institucí SBOP je Evropská obranná agentura (EOA). Byla založena roku 2004 s cílem pomáhat členským zemím a Radě EU zlepšovat evropské ochranné

schopnosti v oblasti krizového managementu a podporovat evropskou bezpečnostní a obrannou politiku.⁶⁶

V rámci SBOP přijaly členské státy závazek k provádění operací v celé šíři tzv. Petersbergských misí (humanitární a záchranné mise, mise k udržení míru včetně jeho prosazení a mise ozbrojených sil v oblasti zvládnání krizí). V současné době je základním úkolem SBOP překonání problémů s budováním dostatečných kapacit pro zvládnání těchto úkolů nejen v civilní, ale hlavně vojenské oblasti. To zahrnuje např. vytváření sil rychlé reakce EU (tzv. EU Battlegroups), které mají rozšířit unijní struktury o vojenský prvek, který v případě selhání měkkých nástrojů (např. sankcí) přistoupí k použití tvrdých opatření v podobě vojenské síly k prosazení své bezpečnostní politiky.⁶⁷

Je nutno zdůraznit, že SBOP nemá být náhradou NATO v Evropě, ale má jej pouze doplňovat. Tímto způsobem má být zajištěno, že EU bude schopna plnit a provádět vlastní vojenské operace a to i v případě, kdy se nebude účastnit NATO jako celek.⁶⁸

K utváření politiky v oblasti SZBP přispívá Politický a bezpečnostní výbor – COPS (používá se francouzská zkratka názvu Comité politique et de sécurité – COPS, někdy též anglická zkratka názvu Political and Security Committee - PSC). Jeho činnost zahrnuje monitorování mezinárodní situace, poskytování stanovisek Radě EU a to buď na základě jejího požadavku či z vlastní iniciativy a dohled nad přípravou a následnou implementací odsouhlasených opatření. COPS je centrálním politickým orgánem, jehož prostřednictvím reaguje EU na případné krize. K této činnosti využívá podpory Evropského vojenského výboru (EUMC) a Evropského vojenského štábu (EUMS). COPS se rovněž účastní dialogu s NATO o možném využití kapacit Aliance v rámci operací EU.⁶⁹

⁶⁶ BASTL, M., et al. *Vojenská strategie*. Praha, 2008. s. 163.

⁶⁷ MZV ČR. *Kuchařka k Evropské unii : Příručka pro státní správu k zapojení do činnosti Evropské unie*. Praha, 2004. s. 28.

⁶⁸ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP, EBOP)* [online]. Poslední revize 7. ledna 2011 [cit. 25. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/spolecna_bezpecnostni_a_obranna_politika.html>.

⁶⁹ MZV ČR. *Kuchařka k Evropské unii : Příručka pro státní správu k zapojení do činnosti Evropské unie*. Praha, 2004. s. 28.

4.3 STYČNÁ KANCELÁŘ EVROPSKÉ KOMISE (ECLO)

Evropská komise je výkonným orgánem EU, který sídlí v Bruselu. Skládá se z dvaceti sedmi členů, tzv. komisařů (včetně jejího předsedy), jmenovaných vládami členských států na pětileté funkční období. Dvacet sedm členů EK tvoří tzv. kolegium. Komise reprezentuje a hájí eurounijní zájmy a je nezávislá na vládách členských států. Jejími hlavními úkoly jsou:

- předkládat návrhy právních předpisů Evropskému parlamentu a Radě;
- řídit a provádět politiky EU a plnit rozpočet;
- vymáhat zákony EU (společně se Soudním dvorem);
- zastupovat EU na mezinárodní scéně (např. sjednávat dohody mezi EU a jinými zeměmi).⁷⁰

Evropská komise hraje také významnou roli v obnově a rozvoji Kosova. V srpnu 2004 byla v Prištině otevřena Styčná kancelář Evropské komise (ECLO), tvoří jeden z významných výkonných orgánů EU působících v Kosovu. Kancelář je tvořena asi 80 zaměstnanci a jejím současným vedoucím je Khaldoun Sinno.⁷¹

Přímá přítomnost kanceláře v Kosovu napomáhá upevňovat vztahy s EU a současně poskytovat kosovským institucím poradenskou činnost v postupné integraci do EU. Její hlavní pracovní náplní je zde realizovat a dohlížet na široké spektrum rozvojových projektů, financované převážně ze strukturálního fondu IPA (Instrument for Pre-accession Assistance), který EU využívá pro poskytování pomoci možným kandidátským zemím s cílem potírat rozdíly v úrovni rozvoje a zaostalosti různých regionů. Kromě značné finanční pomoci, kterou EU poskytuje prostřednictvím Styčného úřadu, se spolupodílí také na politické poradenské činnosti pro místní orgány. Podporuje vytváření a zdokonalování systému kosovských institucí, napomáhá sociálně-ekonomickému rozvoji a v neposlední řadě přispěla k přičlenění Kosova k Dohodě o volném obchodu (CEFTA, vstup 2007), Smlouvě o Energetickém společenství jihovýchodní Evropy (2006) nebo Smlouvě o Společném evropském obchodu (2006).

⁷⁰ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice, 2007. s. 138 – 141.

⁷¹ EULEX KOSOVO. *The EU in Kosovo* [online]. Cit. 28. ledna 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/EUinKosovo.php>>.

Mimoto ECLO postupně nahradila a převzala projekty započaté EAR (4. pilíř UNMIK), která v Kosovu působila již od února 2000.⁷²

Evropská komise od března 2002 pravidelně informuje Radu a Evropský parlament o situaci v Kosovu. K tomuto účelu je každoročně zpracována výroční zpráva, která stručně popisuje vývoj vztahů mezi Kosovem a EU, analyzuje politickou a ekonomickou situaci, hodnotí plnění evropských norem, které zemi přibližují právním předpisům a standardům EU. Z poslední vydané zprávy „Kosovo 2011 Progress Report“, která hodnotí období od října 2010 do září 2011, vyplývá, že Kosovo pokračuje v úsilí sjednotit vlastní právní předpisy s evropskými standardy, nicméně i nadále přetrvávají problémy při jejich prosazování v praxi. Konkrétní nedostatky či komplikace jsou pak uvedeny ve třech hlavních kapitolách, které jsou rozčleněny na politickou a ekonomickou část a na legislativu EU.⁷³

Ačkoli je cílem bakalářské práce zabývat se prioritně mírou úspěšnosti EU v oblasti bezpečnostní politiky, je nezbytné částečně nastínit i komplikace, jimž EU čelí v oblasti politické a ekonomické, neboť právě ty mají největší vliv na úspěšnost směřování bezpečnosti v Kosovu.

Závěry z výroční zprávy k problematice politického vývoje naznačují, že Kosovo obecně uznává principy demokratických voleb, avšak musí pokračovat ve zlepšování stávajícího volebního systému, neboť parlamentní i prezidentské volby ukázaly nedostatky ve slabé a zpolitizované veřejné administrativě. Markantním případem jsou parlamentní volby v roce 2010, kdy se kvůli prokázaným volebním manipulacím musely v několika volebních okrscích volby opakovat. Jako pozitivní je hodnocena snaha zintenzivnit účast při prosazování rámcové politiky EU SAP (Proces stabilizace a přidružení) napříč všemi ministerstvy s působností nejen na loajálních kosovských územích, ale také ve vzpurných severních oblastech. Právě na tyto oblasti je ve zprávě kladen značný důraz při plánování a přípravě nadcházejících opatření kosovské vlády, jež mají vést k budoucí eurointegraci. Důvodem takového postupu je fakt, že v průběhu roku 2011 kosovská vláda prokazovala neuspokojivé výsledky v plnění svých povinností, zejména v souvislosti s přijímáním opatření, jež vedly

⁷² EUROPEAN COMMISSION LIAISON OFFICE TO KOSOVO. *Political and economic relations* [online]. Citace 7. ledna 2012. Dostupný z WWW: <http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/eu_kosovo/political_relations/index_en.htm>.

⁷³ EUROPEAN COMMISSION. *Commission of the European Communities - Commission staff working document : Kosovo 2011 progress report* [online]. 2011 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/ks_rapport_2011_en.pdf>.

ke krátkodobé degradaci bezpečnostního vývoje a dokonce k přerušení bilaterálních jednání mezi Kosovem a Srbskem. Ačkoli rozhovory byly již obnoveny, je pro EU velmi důležité, aby kosovská vláda pokračovala v rozvoji dialogu s Bělehradem s cílem vyřešit sporné otázky, týkající se problematických severních oblastí Kosova.⁷⁴

Závěry výroční zprávy k problematice ekonomického vývoje vypovídají, že Kosovo během hodnoceného období neudělalo žádný výrazný posun v rozvoji tržního hospodářství. Snaha změnit tento stav si bude ve střednědobém a v dlouhodobém horizontu vyžadovat přijetí zásadních reforem a alokaci značného množství investic, aby se země mohla v budoucnu vyrovnat s konkurenčním tlakem a tržními mechanismy v rámci EU. Navzdory ekonomickému růstu existují v mezinárodní ekonomické komunitě obavy, že z dlouhodobého hlediska je nereálné zachování udržitelnosti státního rozpočtu. Ekonomický růst je v Kosovu i nadále závislý především na finančních dotacích z mezinárodních rozvojových projektů a z převodů financí, získaných ze zahraničních diaspor. Podle odhadů Mezinárodního měnového fondu (MMF) tyto částky tvoří až 20 % HDP.⁷⁵

Slabá ekonomická plánovací strategie společně s problematickou implementací klíčových strukturálních a sektorových reforem nepřispívá k řešení sociálně-ekonomických problémů, spočívajících v redukci míry nezaměstnanosti a chudoby. Podle zprávy Světové banky z roku 2011 je pro jejich efektivní snižování nezbytné zajistit v Kosovu meziroční růst HDP o 8-10 %. Současný růst HDP se však pohybuje kolem 5,1 %.⁷⁶

V souvislosti se snahou kosovské vlády získat další finance od mezinárodních institucí přistoupila kosovská vláda v roce 2010 k rozpočtové kázní, což jí umožnilo podepsat s MMF úvěrovou smlouvu pro získání pohotovostního úvěru pro období červenec 2010 až leden 2012. Avšak již v roce 2011 kosovská vláda porušila podmínky této dohody rozpočtovou nekázní, neboť se ve snaze eliminovat stávky státních zaměstnanců rozhodla k navýšení platů ve státním sektoru, což však překročilo omezení stanovené MMF. Toto závažné nedodržení mezinárodní dohody přispělo

⁷⁴ EUROPEAN COMMISSION. *Commission of the European Communities - Commission staff working document : Kosovo 2011 progress report* [online]. 2011 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/ks_rapport_2011_en.pdf>.

⁷⁵ INTERNATIONAL MONETARY FUND. *IMF Executive Board Concludes 2011 Article IV Consultation with the Republic of Kosovo* [online]. 2011 [cit. 31. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.imf.org/external/np/sec/pn/2011/pn11105.htm>>.

⁷⁶ INITIATIVE FOR PROGRESS, et al. *Progress report : Made in Kosova 2011*. Pristina, 2011.

k přehodnocení dosavadních vztahů mezi MMF a kosovskou vládou, což mělo za následek zastavení vyplácení úvěru a současně zastavení programu rozpočtové podpory, zastřešovaného Světovou bankou.⁷⁷

Poslední část výroční zprávy hodnotí schopnost kosovské politiky a legislativy sblížovat se standardy a strategiemi uplatňovanými v EU s důrazem na naplňování administrativně právní stránky v politické, bezpečnostní i ekonomické oblasti. Toto hodnocení, které předkládá Evropská komise, napomáhá určit úroveň dosaženého pokroku za období a shrnuje celkovou úroveň připravenosti v souladu se SAP a principy evropského partnerství.

V souvislosti se zaměřením bakalářské práce na bezpečnostní politiku EU bude problematika sblížování bezpečnostních strategií a jejich dopady na celkovou stabilitu v Kosovu blíže analyzována až v kapitole pojednávající o misi EULEX. Problematika bezpečnostní strategie KSF již byla analyzována v kapitole 3.3, zabývající se Severoatlantickou aliancí (NATO).

4.4 ZVLÁŠTNÍ ZÁSTUPCE EVROPSKÉ UNIE (EUSR)

Dalším významným výkonným orgánem EU, který v Kosovu působí, je úřad Zvláštního zástupce Evropské unie, v jehož čele je Zvláštní zástupce EU (EUSR). Tato pozice byla ustavena na základě Společné akce Rady 2008/123/SZBP v únoru 2008 s cílem prosazovat politiku EU v Kosovu s důrazem na posilování bezpečnostní stability a realizaci Souhrnného návrhu řešení statusu Kosova (tzv. Ahtisaariho plánu). Mimo to se EUSR měl na základě Společné akce Rady 2008/124/SZBP spolupodílet na vytvoření vhodných podmínek pro úspěšné rozmístění mise EU na podporu právního státu (EULEX Kosovo). Prvním EUSR byl jmenován dne 4. února 2008 Pieter Feith.⁷⁸

Pozice EUSR se od samého počátku jejího působení potýkala s obrovskými problémy, neboť krátce po jejím vzniku vyhlásili kosovští Albánci jednostranně nezávislost, což velmi zkomplikovalo naplňování úkolů, které vycházely ze Společné akce Rady. Jednostranné vyhlášení nezávislosti vyvolalo tvrdou diplomatickou odezvu

⁷⁷ EUROPEAN COMMISSION. *Commission of the European Communities - Commission staff working document : Kosovo 2011 progress report* [online]. 2011 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/ks_rapport_2011_en.pdf>.

⁷⁸ EUR-LAW. *Společná akce Rady 2008/123/SZBP* [online]. 2008 [cit. 21. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-law.eu/CS/Spolecna-akce-Rady-2008-123-SZBP-dne-4,457051,d>>.

na půdě RB OSN ze strany odpůrců nezávislosti. Největší problém, kterému EU čelila, spočíval v prosazení výměny mise UNMIK za misi EULEX. Po komplikovaných jednáních v RB OSN se podařilo nalézt kompromis, který umožnil misi EULEX se v Kosovu rozmístit, avšak pod podmínkou, že EUSR ani jeho úřad nepřistoupí k naplňování úkolů z Ahtisaariho plánu. (Vymezit či určit jeho prosazování je velmi komplikované, neboť jeho části, včetně právního základu, vycházejí z již dříve přijatých rezolucí. Záleží tedy na právním výkladu zastánců a odpůrců kosovské nezávislosti, které úkoly mají svůj původ v Ahtisaariho plánu a které v dříve přijatých rezolucích RB OSN k otázce uspořádání Kosova. Proto ani do dnešních dnů neexistuje jednotný právní názor, co je a co již není prosazování tohoto plánu.

Jednostranné vyhlášení nezávislosti a možnost omezení rozmístění EULEX, plynoucího z hrozby využití ruského práva veta v RB OSN, donutily EU ustoupit a částečně předefinovat svoji strategii pro EUSR a úkoly z ní vyplývající. Hledání složitých a administrativně náročných kompromisů bohužel přispívá k prodlužování řešení problému. Nově se EUSR zaměřuje na úkoly, u nichž nehrozí kritika či jejich zastavení prostřednictvím RB OSN. K těmto úkolům patří celková politická podpora EU v Kosovu a poskytování rad vedoucímu misi EULEX v otázkách místní politické situace, podpora rozvoje a dodržování lidských práv a základních svobod a v neposlední řadě i poskytování informací sdělovacím prostředkům o činnosti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) a Společné bezpečnostní a obranné politiky (SBOP).⁷⁹

Od 1. května 2011 v pozici EUSR působí Fernando Gentilini, jenž k prosazování těchto úkolů disponuje asi 30členným týmem. EUSR je přímo odpovědný Vysokému představiteli EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, kterou v současnosti vykonává baronka Catherine Ashton.⁸⁰

⁷⁹ EUR-Lex. *Rozhodnutí Rady 2011/270/SZBP* [online]. 2011 [cit. 21. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:119:0012:01:CS:HTML>>.

⁸⁰ EULEX KOSOVO. *The EU in Kosovo* [online]. Cit. 28. ledna 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/EUinKosovo.php>>.

4.5 MEZINÁRODNÍ ŘÍDÍCÍ SKUPINA (ISG)

Tato organizace vznikla 28. února 2008 uskupením států, které uznaly samostatnost Kosova a vyjádřily podporu při implementaci Ahtisaariho plánu. V současnosti je tvořena 25 státy, z nichž 20 je členem EU. Jedním z důležitých pravomocí tohoto uskupení je jmenování EUSR a Mezinárodního civilního zástupce (ICR), který je oprávněn rušit rozhodnutí, přijatá kosovskými státními orgány, které jsou v rozporu s Ahtisaariho plánem, či odvolávat veřejné činitele.. Toto opatření nepředstavuje zásadní překážku pro státní instituce, neboť nová kosovská ústava plně akceptovala závazky definované tímto plánem.⁸¹

4.6 MEZINÁRODNÍ CIVILNÍ ÚŘAD (ICO)

Tento úřad vznikl po jednostranném vyhlášení nezávislosti v únoru 2008 na žádost kosovských vládních představitelů z potřeby začít prosazovat návrh Zvláštního vyslance OSN pro Kosovo Martii Ahtisaariho. Státy, které uznaly nezávislost Kosova, tuto žádost odsouhlasily a vytvoření tohoto úřadu zaštitily. Jeho hlavní úkoly jsou mimo jiné:

- dohlížet na dodržování Ahtisaariho plánu a závazků kosovské ústavy;
- zajišťovat mezinárodní podporu pro budoucí integraci Kosova do EU;
- poskytovat poradenskou podporu kosovskému parlamentu;
- spolupracovat s misí EULEX.⁸²

Do čela ICO byl 28. února 2008 ustanoven Pieter Feith, který zde zastává funkci Mezinárodního civilního zástupce (ICR) a který má v Kosovu prosazovat plnění stanovených úkolů. Na základě rozhodnutí Rady EU byla do této pozice zvolena totožná osoba jako na pozici EUSR, neboť rada předpokládala, že pravomoci a orgány ICR budou později převedeny na EUSR.⁸³ Avšak v důsledku komplikací na mezinárodní

⁸¹ INTERNATIONAL CIVILIAN OFFICE. *International Steering Group* [online]. 2008 [cit. 31. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.ico-kos.org/ico/?id=10>>.

⁸² UNOSEK. *The Comprehensive proposal for Kosovo Status Settlement* [online]. 2007 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.unosek.org/unosek/statusproposal.html>>.

⁸³ EUROPEAN COUNCIL. *Official Journal of the European Union : Council Decision 2010/118/CFSP* [online]. 2010 [cit. 7. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:049:0022:0025:EN:PDF>>.

scéně k otázce vyhlášení nezávislosti k tomuto aktu nedošlo a od 1. května 2011 toto rozhodnutí přestalo platit, když byl na pozici EUSR jmenován Fernando Gentilini.⁸⁴

Tak jak odpůrci kosovské nezávislosti dospěli na půdě RB OSN k částečné změně činnosti pro EUSR, tak i zde musel ICO přehodnotit svoji budoucí participaci. Největší problém se opětovně rozhořel kolem mezinárodního dozoru při implementaci Ahtisaariho plánu. Pro připomenutí tento plán byl předložen již na začátku roku 2007 zvláštním vyslancem OSN pro Kosovo Martii Ahtisaari, který zpracoval plán na stanovení budoucího statusu Kosova v souladu s rezolucí RB OSN č. 1244. Tento dokument stanovoval ústavní, ekonomická a bezpečnostní opatření, která měla být v Kosovu implementována. Současně plán vymezoval práva k zajištění ochrany práv etnických menšin dle evropského standardu, efektivní decentralizaci moci a ochranu kulturního a náboženského dědictví. Na provádění všech těchto činností měla dohlížet mezinárodní civilní mise a KFOR.⁸⁵

Ačkoliv plán neobsahoval výraz nezávislost, počítal s variantou udělení široké míry autonomie multietnickému Kosovu, vykazujícím některé znaky státnosti. V praxi se mělo jednat o právo:

- přijmout vlastní ústavu;
- vstupovat do mezinárodních závazků a být členem mezinárodních organizací;
- ustavit si vlastní státní symboly;
- vytvořit vlastní bezpečnostní složky.⁸⁶

Tyto návrhy však byly pro srbskou stranu nepřijatelné, což se odrazilo i v konečném neúspěchu tohoto plánu, neboť se ho z důvodu kritiky ze strany Ruské federace nepodařilo v RB OSN prosadit. Neúspěch Ahtisaariho plánu a riziko ruského práva veta v RB OSN však komplikovalo i schválení rozmístění mise EULEX. Konečná dohoda, na jejímž základě srbská vláda s rozmístěním této mise nakonec souhlasila, však zahrnoval zákaz prosazování tohoto plánu úřadem EUSR. Tato podmínka se však nevztahovala na ICO, který v té době tvořil „duplicitní a přechodný“ mezinárodní orgán, který měl být v budoucnu sloučen pod úřad EUSR. Neúspěch na půdě OSN měl za následek, že z důvodu nutnosti poskytování pomoci kosovským institucím

⁸⁴ EULEX KOSOVO. *The EU in Kosovo* [online]. Cit. 28. ledna 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/EUinKosovo.php>>.

⁸⁵ UNOSEK. *The Comprehensive proposal for Kosovo Status Settlement* [online]. 2007 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.unosek.org/unosek/statusproposal.html>>.

⁸⁶ UNOSEK. *The Comprehensive proposal for Kosovo Status Settlement* [online]. 2007 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.unosek.org/unosek/statusproposal.html>>.

v naplňování kosovské ústavy a tedy Ahtisaariho plánu ICO v Kosovu pokračoval v samostatné činnosti a nedošlo k jeho sloučení s úřadem EUSR.

K úkolům, které zde ICO během svého působení plní, patří dohled nad realizací právních závazků plynoucích z kosovské ústavy, poskytování poradenské podpory kosovskému parlamentu a především zajišťování mezinárodní podpory pro budoucí integraci Kosova do EU. K naplňování těchto úkolů působilo do 1. září 2011 v Kosovu 270 mezinárodních pracovníků, rozdělených do 5 regionálních center, přičemž v současnosti je aktivní pouze centrum v Kosovské Mitrovici, které se zde zatím neúspěšně snaží implementovat kosovskou legislativu. Ostatní pobočky byly z důvodu dokončení svých úkolů v ostatních částech Kosova uzavřeny (obr. 9).⁸⁷

Na základě posledního vydaného přehledu ICO z prosince 2010 o stavu naplňování úkolů Ahtisaariho plánu je zřejmé, že v oblasti bezpečnostní politiky se ICO podařilo u kosovských státních institucí zajistit pokrok v prosazování a dodržování zákonů zabývajících se touto problematikou (obr. 13). Navzdory probíhajícím snahám se zatím nedaří přimět dostatečný počet členů etnických minorit pro vstup do KSF, čímž nejsou naplněny zákonem vymezené etnické kvóty a není doposud splněna podmínka multietnicity. Nadále přetrvávají problémy s implementací jakékoliv kosovské legislativy v severních oblastech Kosova.⁸⁸

Podle zápisu z jednání ISG ze dne 24. ledna 2012 je zřejmé, že ICO dospělo do závěrečné fáze svého působení, neboť se jí podařilo naplnit svůj mandát (výjimku tvoří sever Kosova) a je pravděpodobné, že jeho působení bude ukončeno do konce roku 2012.⁸⁹ V souvislosti s možným ukončením působnosti ICO lze předpokládat, že některé jeho kontrolní pravomoci přejdou bez vážnějších komplikací na úřad EUSR, jak to předpokládal plán z roku 2008, nerealizovaný z důvodu komplikací v RB OSN. Půjde především o ty pravomoci, které se částečně překrývají s mandátem EUSR a nevyvolávají nevoli ze strany odpůrců nezávislosti.

⁸⁷ INTERNATIONAL STEERING GROUP. *Interanational Steering Group for Kosovo – pdf* [online]. 2008 [cit. 2. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.ico-kos.org/pdf/ISG.pdf>>.

⁸⁸ INTERNATIONAL CIVILIAN OFFICE. *Implementation of the Comprehensive Settlement Proposal* [online]. 2010 [cit. 31. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.ico-kos.org/ico/data/Image/15122010_Matrix_FINAL_-_Eng.pdf>.

⁸⁹ INTERNATIONAL STEERING GROUP. *Fourteenth meeting of the International Steering Group for Kosovo* [online]. 2012 [cit. 2. února 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.ico-kos.org/ico/data/Image/2012_ISG_Vienna_Communique_ENG.pdf>.

2	CSP Implementation Benchmarks	CSP Reference	Actors		General Comment
			International	Kosovo	
3					
119	Law on the Establishment of a Kosovo Intelligence Agency	Arts. 9, 15.1.e (GP); Art. 4 Annex VIII; Art. 2.5 Annex IX; Art. 2.10 Annex XII	ICO	Government, AoK	Adopted by the Assembly, has entered into force.
120	Law on Integrated Management and Control of the State Border	Art 9 (GP); Art. 3 Annex VIII	ICO	Government, AoK	Adopted by the Assembly, has entered into force.
121	Law on Dissolution of the Kosovo Protection Corps	Art 9 (GP); Art. 6 Annex VIII; Art. 1.4 Annex XI	ICO	KPCC, AoK	Adopted by the Assembly, has entered into force
122	Law on pensions for KPC members	Art. 9 (GP); Art. 6 Annex VIII	ICO	Government, AoK	Adopted by the Assembly, has entered into force.
123	Law on Classification of Information and Security Clearances	Art. 9.3 (GP)	ICO	Government, AoK	Adopted by the Assembly, has entered into force.
124	Law on States of Emergency	Art. 9.3 (GP)		Government, AoK	The Government of Kosovo is currently drafting legislation that covers relevant areas. However, the drafting of a "Law on States of Emergency" is not foreseen to commence in the near future.
125	Assembly to establish appropriate oversight committees and amend its Rules of Procedure accordingly	Art. 9 (GP) Art. 4 Annex VIII; Art. 2.10 Annex XII		Government, AoK	Appropriate Oversight committees have been established in November 2009. The Rules of Procedure have been amended accordingly.
126	Kosovo Security Council (KSC) to develop a Security Strategy	Art. 1.4 Annex VIII		KSC	The Security Strategy has been adopted by the Assembly and entered into force.
127	Government to achieve appropriate representation of Communities in security sector	Arts. 1, 3, 9.2, 15.1.e (GP); Arts. 1.2, 2.3, 2.6, 4.1, 5.1, 5.5 Annex VIII	IMP	Government	The recruitment drive during 2010 failed to attract sufficient non-majority candidates to comply with a reasonably proportionate representation of non-majority communities in the KSF.

Obr. 13 Část přehledu stavu plnění úkolů ICO k problematice bezpečnosti⁹⁰

(zelená barva značí pokročilou a uspokojivou etapu plnění, žlutá symbolizuje problematické úkoly, které vykazují stagnující průběh)

4.7 MISE EVROPSKÉ UNIE NA PODPORU PRÁVNÍHO STÁTU V KOSOVU (EULEX)

Jednou z doposud největších civilních misí, kterou EU zahájila v rámci prosazování své SZBP a SBOP, patří mise na podporu právního státu v Kosovu (EULEX). Mandát, kterým se tato mise řídí, obsahuje kombinaci kontrolních a výkonných mechanismů, které mají přispět ke stabilnímu rozvoji země. Hlavním cílem kontrolních prvků je monitorovat a poskytovat odborné vedení a poradenství (MMA) kosovským státním institucím v otázkách rozvoje právního státu s důrazem na policejní, soudní a celní oblasti. Ačkoliv si EULEX ponechává určité výkonné pravomoci převážně spojené s potíráním kriminálních deliktů (např. činnost v oblasti soudního lékařství nebo ochrana svědků), hlavním úkolem je provádět poradenskou činnost a nikoliv tyto oblasti řídit. Tak jako v případě UNMIK i EULEX má zajistit

⁹⁰ INTERNATIONAL CIVILIAN OFFICE. *Implementation of the Comprehensive Settlement Proposal* [online]. 2010 [cit. 31. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.ico-kos.org/ico/data/Image/15122010_Matrix_FINAL_-_Eng.pdf>.

pomoc kosovským státním institucím v posilování a rozvoji nezávislého, multietnického justičního a policejního systému, který bude dodržovat mezinárodně uznávané normy a evropské osvědčené postupy.

Počátky působení EULEX spadají do období po 15. červnu 2008, kdy vešla v platnost nová kosovská ústava. Nová situace v Kosovu vyžadovala od mezinárodního společenství adekvátní reakci, která by vedla ke stabilizaci bezpečnostní situace. Po mnohaměsíční bitvě v RB OSN, kdy byla nalezena shoda o podřízení EULEX vůči UNMIK, byl vydán souhlas k zahájení předávání odpovědnosti z UNMIK na kosovské státní instituce a pravomoci doposud vyžadující dohled převést na misi EULEX.⁹¹ Oficiálně začala EULEX působit od 9. prosince 2008, kdy dosáhla počátečních operačních schopností.⁹²

Vedoucím mise EULEX je od 15. října 2010 generál v záloze Xavier Bout de Marnhac, který v této pozici vystřídal generála v záloze Yves de Kermabon. Současný vedoucí je taktéž jako jeho předchůdce velmi dobře obeznámen s problematikou Kosova, neboť zde působil v čelních velitelských funkcích KFOR. Obdobně jako ostatní mezinárodní organizace tak i EULEX působí na celém území Kosova, kde má ke své činnosti zřízeny regionální kanceláře (obr. 14). Na základě schváleného mandátu může mise EULEX ke své činnosti využívat až 3 200 osob z policejního a soudního prostředí, přičemž 1 950 osob mají tvořit zahraniční pracovníci a 1 250 místní zaměstnanci. Dlouhodobě jsou však počty mezinárodních specialistů nenaplněny. Podle nejaktuálnějších dat, které prezentují oficiální zdroje mise, zde působí asi 2 531 pracovníků z toho 1 154 zahraničních. Důvodem nižšího zájmu o tuto činnost je nejen značná náročnost specifických policejních a soudních profesí, umocněná problematikým kosovským prostředím, ale také nejednotným přístupem v rámci EU k otázce kosovské samostatnosti. Ačkoliv na EULEX participuje většina států EU, včetně států které neuznaly samostatnost Kosova, lze účast těchto států považovat spíše za symbolickou.⁹³

⁹¹ UNITED NATIONS. *Security Council : Report of the Secretary – General on the UN Interim Administration Mission in Kosovo*. UN, 2008. s. 1 – 19.

⁹² EUROPEAN UNION @ UNITED NATIONS. *EUHR Solana announces the start of EULEX Kosovo* [online]. 2008 [cit. 25. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_8346_en.htm>.

⁹³ EULEX KOSOVO. *Report of the EUHR for Foreign Affairs and Security Policy to the Secretary-General on the activities of the EULEX in Kosovo* [online]. 2012 [cit. 28. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/docs/info/UN-Report-4-2011.pdf>>.

Obr. 14 Stanovisko členských států EU k otázce uznání kosovské nezávislosti⁹⁴
 (zelená barva – uznání samostatnosti, červená barva – neuznání samostatnosti)

Z praktického působení mise EULEX v Kosovu lze hodnotit, že mise má velmi komplikované postavení, neboť řada problémů, které by chtěla řešit, naráží nejen na problémy spojené s hledáním kompromisního jednání na vnitrostátní úrovni (vztahy mezi kosovskými Srby a Albánci), ale také na úrovni mezinárodní (RB OSN). Z důvodu své podřízenosti se mise EULEX musí v řadě otázek (např. řešení problematiky celních stanovišť, či obnovení soudu v Kosovské Mitrovici) spoléhat na misi UNMIK, která svá rozhodnutí koordinuje s RB OSN, kde Rusové jsou v případě srbských protestů ochotni využít svého práva veta. Bohužel tato situace se odráží v negativním přístupu radikálně smýšlejících kosovských Albánců, kteří misi EULEX z výše uvedeného důvodu chápou jako omezenou a tedy i zbytečnou. Právě umírněný přístup a koordinace mise EULEX provokuje mezi znesvářenými stranami na všech úrovních radikální elementy jak z řad kosovských Albánců, tak z řad kosovských Srbů, což se pravidelně projevuje útoky převážně proti majetku mise EULEX.

⁹⁴ WIKIPEDIA. *EU on kosovo independence* [online]. Poslední revize 30. června 2010 [cit. 25. ledna 2012]. Dostupný z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/File:EU_on_kosovo_independence.png.

V souvislosti s participací mise EULEX v Kosovu jsou EUSR a komise EU povinny zpracovávat oficiální zprávy, které jsou v pravidelných časových intervalech předkládány RB OSN, Evropské radě a Parlamentu, kde je informují o aktuální situaci a pokrocích mise. Z důvodu zachování určité míry objektivnosti při analýze celkové bezpečnostní politiky EU v Kosovu jsou v této kapitole shrnuty závěry ze zpráv předkládaných nejen mezinárodními, ale také kosovskými organizacemi. Pro celkový přehled činnosti EU v policejních, ochranných a legislativních složkách Kosova byly využity tyto podkladové materiály:

- zpráva EK o rozvoji Kosova za období od října 2010 do září 2011⁹⁵;
- zpráva EUSR o aktivitách EULEX za období od října 2011 do ledna 2012⁹⁶;
- zpráva SRSG k činnosti UNMIK za období od října 2011 do ledna 2012⁹⁷;
- zpráva EULEX o plánu svojí činnosti za rok 2011⁹⁸;
- zpráva kosovských civilních organizací o rozvoji Kosova za období od října 2010 do října 2011⁹⁹.

Aktuální závěry z výše uvedených výročních zpráv k problematice pokroku bezpečnostního sektoru pod patronací EU uvádí, že oproti roku 2010 byl proveden pokrok v otázkách přijímání nové legislativy, jenž má přispět k upevnování bezpečného prostředí ve všech oblastech (obr. 15). Avšak navzdory přijetí řady nových zákonů se i nadále projevuje nedostatečný důraz ze strany kosovských institucí při implementování a prosazování těchto zákonů v praxi. Příčinou jsou dlouhodobě nedostatečné kapacity a to jak finanční, tak personální.

⁹⁵ EUROPEAN COMMISSION. *Commission of the European Communities - Commission staff working document : Kosovo 2011 progress report* [online]. 2011 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/ks_rapport_2011_en.pdf>.

⁹⁶ EULEX KOSOVO. *Report of the EUHR for Foreign Affairs and Security Policy to the Secretary-General on the activities of the EULEX in Kosovo* [online]. 2012 [cit. 28. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/docs/info/UN-Report-4-2011.pdf>>.

⁹⁷ UNITED NATIONS. *Security Council : Report of the Secretary-General on the UNMIK in Kosovo* [online]. 2012 [cit. 18. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.unmikonline.org/SGReports/S-2012-72.pdf>>.

⁹⁸ EULEX KOSOVO. *EULEX Programme Report 2011* [online]. 2011 [cit. 28. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20ProgrammeReport%202011.pdf>>.

⁹⁹ INITIATIVE FOR PROGRESS, et al. *Progress report : Made in Kosova 2011*. Pristina, 2011.

Pravděpodobně nejúspěšnější pokrok lze spatřovat v rozvoji kosovské policie (KP), která jako jedna z mála bezpečnostních složek splňuje podmínku multietnicity a v současnosti vykazuje rozvoj svých operačních schopností. Vývoj uvnitř složek ale naznačuje, že se zatím nedaří ochránit policii před přímým vlivem politiků či kriminálních skupin. Dalším aspektem, který brzdí rozvoj operačních schopností KP jsou omezené technické kapacity. Nedostatečné technické vybavení má vliv na závislost KP, na pomoci od mezinárodního společenství a současně způsobuje obtíže při rozvoji schopností nutných nejen k prosazování veřejného pořádku, ale také rozvoji počátečních kapacit pro boj proti terorismu či rozbujelému kosovskému organizovanému zločinu.

RULE OF LAW AREA	SECTORS	2011vs2010	2010vs2009
POLICE	Tackling Crime effectively	A	B
	Tackling Patrol issues and ensuring public order	A	B
	Providing Secure Borders	A	A
	Providing a sustainable organisation	A	B
JUSTICE	Kosovo Judicial Council	A	B
	Judges	B	B/C
	Kosovo Prosecutorial Council	B	B/C
	Prosecutors	B	B
	Ministry of Justice	B	B/C
	Department for Forensic Medicine	C	B/C
	Correctional Service	A	A/C
CUSTOMS	Integrating Government Strategies into operational plans	B	B
	Improving Internal Communication	B	B/C
	Co-operation with other law enforcement agencies	B	B
	Integrated Border Management Strategy	B	B/C

A = Progress
 B = Slow progress/Need more impetus
 C = Problematic/Very limited or no progress
 D = Serious concern/regression

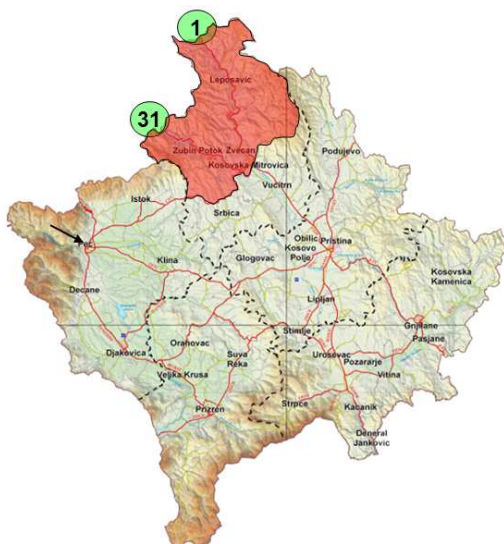
Obr. 15 Vývoj pokroku policejních a legislativních složek Kosova pod patronací EU v období 2009 - 2011¹⁰⁰

Navzdory skutečnosti, že se kosovským institucím nedaří prosadit svoje zákony v severních oblastech Kosova, se spolupráce v policejní oblasti daří díky značnému úsilí ze strany UNMIK udržet na přijatelné úrovni. Problémová je míra spolupráce a loajality

¹⁰⁰ EULEX KOSOVO. *EULEX Programme Report 2011* [online]. 2011 [cit. 28. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20ProgrammeReport%202011.pdf>>.

policistů srbské národnosti k velitelství KP v Prištině, která se odvíjí od zadaných úkolů a aktuální bezpečnostní situace. Nepokoje spojené se snahou kosovských institucí ovládnout hraniční přechody s označením Gate 1 a Gate 31, které probíhaly od druhé poloviny roku 2011, způsobily lokální zhoršení bezpečnostní situace, což se projevilo nejen v okamžité neschopnosti mise EULEX zabránit možné eskalaci napětí v oblasti, ale vůbec provádět svoji činnost definovanou mandátem. Situaci a následnou stabilizaci musely řešit síly KFOR. Z důvodu minimalizování možných útoků proti misi EULEX byla její činnost v severních oblastech Kosova v průběhu druhé poloviny roku 2011 z bezpečnostních důvodů několik týdnů dočasně pozastavena.

Problematika pohraniční KP a celní politiky je dle hodnotících zpráv na přijatelné úrovni, výjimku dlouhodobě tvoří dlouhodobě problematické přechody Gate 1, Gate 31 (obr. 16) a dílčí komplikace spojené s vymezením hranic mezi Srbskem a Bývalou jugoslávskou republikou Makedonie (FYROM). Díky probíhající modernizaci pohraničních a celních orgánů se daří prosazovat výběr cla a částečně eliminovat úniky způsobené nedostatky v integrované správě hranic. V důsledku celkového pozitivního vývoje bezpečnostní situace v Kosovu zahájilo KFOR proces předávání odpovědnosti příslušníkům KP nad oblastmi, jež hraničí s Albánií, Černou Horou a FYROM. Mezinárodní spor Kosova se Srbskem a jeho nejednotný právní výklad dávají tušit, že ani v nadcházejícím desetiletí se pravděpodobně nepodaří zcela předat oblasti pohraniční a celní politiky do podřízenosti KP. Avšak ani mise EULEX není v současnosti dostatečně úspěšná při dlouhodobé stabilizaci dvou nejproblematičtějších hraničních přechodů Gate 1 a Gate 31, které spojují Srbsko se severními kosovskými oblastmi. Kosovští Srbové tyto hraniční přechody neuznávají a po jednostranném vyhlášení nezávislosti tyto hraniční přechody vypálily. Mise UNMIK a později EULEX tyto přechody opětovně vybudovaly s cílem zajistit kontrolu nad zbožím, které je do Kosova distribuováno a samozřejmě zabezpečit jeho proclení. Avšak nedořešené otázky, kam a komu budou vybrané peníze zasílány, vyvolávají u kosovských Srbů stálý odpor. Tato situace vytváří mezi srbskou populací a pozorovateli EULEX třecí plochy, což se projevuje lokálním zhoršováním bezpečnostní situace. Velký nárůst kriminálních aktivit spojených s pašováním pohonných hmot a zboží má nejen negativní dopad na kosovskou ekonomiku, ale také na ekonomiku srbskou. Tato skutečnost přinutila srbskou politickou garnituru jednat a společně s misí EULEX se dohodly na přijetí preventivních opatření, která mají tento stav zvrátit.

Obr. 16 Poloha hraničních přechodů Gate 1 a Gate 31
v oblasti s dominantním osídlením kosovskosrbského obyvatelstva

Jedním z těchto možných preventivních opatření, které je v současnosti v počáteční fázi realizace, je implementace dohody o integrované správě hranic (IBM). Dohoda, která byla dosažena dne 2. prosince 2011, spočívá ve zřízení společných stanovišť na všech hraničních přechodech se Srbskem. Tato stanoviště budou umístěna v neutrálních zónách a zástupci celní správy, policie a ostatních participujících orgánů společně s EULEX zde budou společně pracovat a vykonávat potřebné kontroly.¹⁰¹

Jednou z událostí, na jejímž vyřešení měla mise EULEX v průběhu roku 2011 pozitivní vliv, patřila normalizace obchodních vztahů mezi Srbskem, Bosnou a Hercegovinou a Kosovem. V důsledku vyhlášení samostatnosti Kosova na počátku roku 2008 přistoupilo Srbsko a Bosna a Hercegovina k zákazu, který znemožňoval kosovským exportérům vývoz a transit zboží (důvodem bylo neuznání kosovského celního razítka). Ačkoliv Kosovo reagovalo zavedením recipročního obchodního embarga až v létě 2011, díky ECLO a EULEX, které se spolupodílely na hledání společné dohody, se podařilo nalézt řešení, které v září 2011 vedlo k normalizaci obchodních vztahů mezi zainteresovanými stranami.¹⁰²

¹⁰¹ SETIMES.COM. *Kosovo, Serbia agreement on IBM draws doubts* [online]. 5. prosince 2011 [cit. 21. února 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/12/05/feature-01>.

¹⁰² BUSINESS INFO.CZ. *Kosovo : Zahraniční obchod země* [online]. 2011 [cit. 15. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kosovo-zahranicni-obchod-zeme/6/1001749/>>.

Závěrem lze konstatovat, že při provádění hraničních kontrol je celkově nutné pokračovat v rozvoji zlepšování kvality a komplexnosti na všech hraničních přechodech a po celé délce hranic. Tuto činnost je nutné sladit v rámci tzv. integrované správy hranic, za což bude po nabytí plných operačních schopností odpovědné Společné operační centrum pro kontrolu hranic. Podmínkou smysluplného a efektivního boje proti přeshraniční kriminalitě bude nejen rozvoj spolupráce a operačních plánů s dalšími prvky kosovského bezpečnostního systému, ale také dostatečná výměna informací a provádění společných akcí s dalšími regionálními a mezinárodními partnery. Bohužel současné limity, definované nejednoznačným přístupem mezinárodního společenství k otázce samostatnosti, a přetrvávající animozita severních oblastí Kosova nepřejí naplnění těchto nezbytných podmínek a nadále brání dalšímu rozvoji pohraniční a celní politiky.

Pravděpodobně k nejproblematičtější oblasti, v níž se misi EULEX zatím nedaří uspokojivě rozvíjet svoji MMA činnost, patří soudnictví a právní systém prosazovaný na území Kosova. Tak jako v ostatních oblastech i zde panují nedostatečné kontrolní mechanismy, které by zabránily propojení mezi kosovskou justicí a politickým vedením či kriminálními skupinami. Nedostatečné technické vybavení a nedostatečná personální naplněnost umocněná přísnými požadavky mezinárodního společenství na klíčové zaměstnance justice způsobuje obtíže při rozvoji schopností nutných nejen k prosazování veřejného pořádku, ale také k rozvoji justičních operačních kapacit, nezbytných pro boj proti korupci a rozbujelému kosovskému organizovanému zločinu. Absence některých klíčových zákonů (např. zákona na ochranu svědků, trestního zákona a trestního řádu) a malá ochota podřizovat se státním zákonům na úkor klanových zvyklostí způsobuje minimální zájem civilního obyvatelstva podílet se na potírání kriminality, korupce a organizovaného zločinu.

Za pozitivní aspekt mise EULEX v oblasti justice lze považovat skutečnost, že přes současné komplikace se daří udržovat pokrok v činnosti MMA při přijímání zákonů, které mají tvořit pátevní systém celé kosovské soudní moci. Na počátku roku 2011 se podařilo přijmout Zákon o Nejvyšším soudu a Zákon o Státním zastupitelství Kosova, které mají přispět k transformaci stávajícího soudního systému (plánované dokončení do konce roku 2012). Komplikace opět představují severní oblasti Kosova, kde kosovští Srbové striktně odmítají kosovský právní systém, a po mezinárodním společenství žádají dodržování mezinárodních úmluv dle znění rezoluce RB OSN

č. 1244 (tzn. implementace srbského nebo mezinárodního práva).¹⁰³ Jakékoliv aplikování kosovského práva zde vytváří potenciál pro opětovné zhoršení bezpečnostní situace.

Snaha mise EULEX nalézt řešení a integrovat okresní soud v Kosovské Mitrovici je dlouhodobě neúspěšná, což má negativní dopad jak na jeho fungování, tak na výstavbu multietnického justičního systému. Oproti ostatním soudům v Kosovu se zde misi EULEX nedaří pokročit z počáteční fáze, kdy veškerá soudní činnost je zajišťována mezinárodními složkami do etapy, kdy pravomoci z mezinárodních složek budou postupně delegovány na místní justici. Tento stav se v praktickém fungování soudu projevuje na jeho omezené činnosti, která se zaměřuje pouze na řešení naléhavých případů spojených s kriminální a násilnou mezi-etnickou trestnou činností. Mitrovický soud je spravován pouze mezinárodními soudci a státními zástupci, přičemž albánští soudci a státní zástupci se účastní pouze přípravných zasedání a to ještě mimo budovu tohoto soudu (zasedání probíhá v soudní budově v městečku Vučitrn).

Vlivem nejednoznačného přístupu mezinárodního společenství k samostatnosti Kosova hraje v jeho severních oblastech v soudních otázkách významnou roli stále mise UNMIK. Jejím úkolem je zde plnit některé specifické kompetence v oblasti právního státu (kompetence deklarované rezolucí RB OSN č. 1244) a současně vykonávat prostředníka mezi kosovskými ministerstvy spravedlnosti a vnitra a srbským ministerstvem spravedlnosti (např. při zasílání spisové dokumentace). Právě výkon práva v těchto oblastech je kritizován ze strany kosovských státních institucí, neboť považují dvojí právní systém za porušování kosovské ústavy a současně ho vnímají jako možné ohrožování své státnosti.

Přestože mise EULEX přistupuje k plnění svých MMA činností v oblastech policie i justice konzistentně, je z uvedeného patrné, že limity, kterým musí jak na mezinárodní, tak kosovské vnitrostátní úrovni čelit, značně komplikují její působení. Závěrem této kapitoly lze konstatovat, že má-li být ve stávající situaci učiněn dostatečný průlom, je především na současných jednáních mezi Kosovem a Srbskem, jak a kdy k takovému počínu dojde. Dosavadní velké úsilí EU vedlo pouze k dílčím úspěchům při řešení druhořadých otázek vzájemných kosovkosrbských vztahů. Proto lze očekávat, že v nadcházejícím období nedojde ve vývoji vztahů obou zainteresovaných stran k zásadnímu posunu.

¹⁰³ UNMIK. *Pillar I : Police and Justice – Presentation paper*. United Nations, 2004. s. 6 – 26.

5 SOUČASNÁ A BUDOUCÍ STRATEGIE V KOSOVU

Z předcházejících kapitol je zřejmé, že EU se na dění v Kosovu angažuje širokou škálou prostředků, které zasahují jak do bezpečnostních, tak politických či ekonomických oblastí. Toto zapojení se však neomezuje pouze na teoretický přístup, ale na zcela konkrétní kroky a opatření, která se navzdory kosovským interním problémům a vnějším mezinárodním tlakům daří v omezené míře naplňovat. Je pravděpodobné, že poté, co Srbsko získalo status kandidátské země EU, by se mohl částečně zlepšit přístup v otázce vedení bilaterálních jednání mezi kosovskou a srbskou stranou při řešení palčivých problémů na severu Kosova. Z pohledu Kosova lze očekávat také konstruktivní přístup, neboť jeho strategickým cílem je rovněž vstoupit do EU. I když současný stav jeho možné přijetí značně komplikuje, lze očekávat, že EU začíná mít větší možnosti, jak přinutit zainteresované strany ke konstruktivnímu dialogu a současně eliminovat jejich obstrukční jednání. Udržení tohoto společného strategického cíle jak pro Srbsko, tak pro Kosovo vytváří vhodné podmínky i pro EU, neboť normalizace mezistátních vztahů přispěje nejen k větší stabilitě balkánského regionu, ale současně k rozvoji bezpečnostních a obranných schopností EU v rámci SBOP.

Cílem této závěrečné kapitoly, věnované současné a budoucí strategii EU v Kosovu, je formou zamyšlení provést krátké shrnutí současného stavu připravenosti a schopnosti EU řešit kosovský problém a nastínit možný směr, kterým se bude EU v otázce Kosova pravděpodobně ubírat v blízké budoucnosti. V souvislosti s nejednotným názorem na jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosova mezi současnými unijními členy bude vstup této země do evropských struktur velmi problematický a v nadcházejícím desetiletí pravděpodobně i nemožný.

5.1 PROBLEMATIKA INTEGRACE SEVERNÍCH OBLASTÍ KOSOVA

Přes některé komplikace přetrvávající v činnosti policejních, soudních či dalších ochranných složek a problémy při plnění stanovených cílů lze konstatovat, že se misi EULEX daří naplňovat svůj mandát. Jeho prosazování na většině území Kosova (až na jeho severní oblasti) nepředstavuje pro účastníky mise závažné bezpečnostní hrozby

a ani vážné riziko zhoršení celkové bezpečnostní situace. Lze konstatovat, že pokud se zde podaří překonat kosovské vnitrostátní a celospolečenské limity, je více než pravděpodobné, že se kosovské vládě s podporou mise EULEX podaří vybudovat multietnickou společnost.

V souvislosti s nepřetržitou snahou kosovských státních institucí dostat pod svoji kontrolu celé území Kosova, včetně severních problematických municipalit (Leposavič, Zvečan, Zubin Potok), musí mise EULEX primárně zaměřit svůj zájem na tyto oblasti. Doposud málo efektivní přístup mise, omezený současnými nepřekonanými vnějšími i vnitřními limity, vygradoval v jednostranné pokusy zúčastněných stran, které vedly k vyhocení bezpečnostní situace, což si vždy vyžádalo aktivaci mezinárodních sil KFOR. Přetrvávající rivalita mezi kosovskými Srby na severu a kosovskou vládou a zaměření mandátu mise EULEX způsobuje, že na severu Kosova zatím neexistuje jiná alternativa nestranných bezpečnostních složek, která by zajistila nejen stabilní bezpečnostní prostředí, ale současně nahradila KFOR. Skutečnost, že Srbsko získalo dne 1. března 2012 status kandidátské země EU, potvrzuje, že současná prodemokratická vláda je ochotna s kosovskou vládou jednat a činit v otázce Kosova takové ústupky, které nepopudí většinovou srbskou společnost. Avšak tento přístup nadále komplikuje situaci v severním Kosovu, neboť kosovští Srbové se cítí zrazeni vlastní vládou a jejich loajalita respektovat svoji vládu v Bělehradě se snižuje. Toto riziko, umocněné touhou kosovských státních institucí ovládnout nepoddajné severní oblasti, vytváří podmínky pro vznik nových bezpečnostních turbulencí.

Tak jak vzrůstá neochota severních oblastí podřizovat se srbské oficiální politice, která pramení z nedostatečné ochrany jejich zájmů, tak klesá míra tolerance kosovské vlády proti jednostranným krokům představitelů severních kosovkosrbských enkláv. Pravděpodobně k nejcitlivějším tématům, které podněcují kosovské politiky k přijetí protiopatření, patří kroky, jež popírají kosovskou státnost a samostatnost. Jedná se zejména o organizování voleb v Kosovu (jako součást prezidentských či parlamentních voleb v Srbsku) či referendum. Ačkoliv ani Srbsko ani Kosovo si v souvislosti se svojí možnou budoucí eurointegrací nepřejí opětovné zhoršení vztahů, je právě ztráta kontroly nad vzpurným severem jednou z výzev, kterým bude mise EULEX v budoucnu čelit. Jedním z nejvhodnějších řešení se jeví začlenění lokálních zástupců severních municipalit do společných rozhovorů mezi Kosovem a Srbskem,

které by přispěly nejen k částečné normalizaci vztahů mezi nimi, ale také by definovaly budoucí orientaci severních municipalit.

Na základě výsledků z referenda, které se konalo ve dnech 14. – 15. února 2012, je zřejmé, že většina obyvatelstva severních oblastí Kosova je proti jakékoliv implementaci kosovských státních struktur. Ačkoliv Kosovo i Srbsko nepřikládalo tomuto referendu velký význam, výsledky jasně naznačily, jakým směrem se budou muset ubírat další rozhovory. Stejně jako hrozba opětovného nezískání statusu kandidátské země EU přinutila Srbsko nalézt kompromis v otázce implementace dohody IBM, i zde na úrovni municipalitní musí EU zvýšit svoji snahu a hledat možnost dialogu s regionálními vůdci. Aby k tomu mohlo dojít, bude potřeba změnit mandát nejen unijní misi, ale současně bude třeba usilovat o novou rezoluci RB OSN, která bude reagovat na současný vývoj. Pokud bude k veškerému dialogu přistupováno konstruktivně, s participací všech stran a s vidinou unijní integrace je možné, že se dohodnuté návrhy podaří schválit na půdě OSN bez vetování Ruskem a Čínou.

V souvislosti s patovou situací severního Kosova jsou již dnes představovány myšlenky, jakým směrem se v této otázce ubírat. Ačkoliv je velmi brzy a k realizaci těchto myšlenek není v současnosti vhodné prostředí, je zcela přirozené, že EU již dnes hledá pragmatické varianty, jak tuto situaci v budoucnu vyřešit bez ohrožení bezpečnostní situace v regionu. Pravděpodobně jednou s nejrealističtějších variant je myšlenka udělit severu Kosova širokou míru autonomie. Tato myšlenka vychází z již dříve neuskutečněného Ahtissariho plánu, přičemž by se tento plán aktualizoval do podoby tzv. Ahtissari Plus, který by aktuálně reagoval na podmínky severního Kosova a současně řešil stávající nedořešené problémy spojené s daňovou a celní politikou, s regionální legislativou a exekucí. Životaschopnost této myšlenky však bude záviset na ochotě zúčastněných stran dohodnout se. Pokud se podaří nalézt kompromis přijatelný pro všechny strany je více než pravděpodobné, že na jeho realizaci se bude podílet EU, jejímž strategickým zájmem je stabilita balkánského regionu a rozvoj svých bezpečnostních a obranných schopností v rámci SBOP.

5.2 VYHLÍDKY KOSOVA PRO VSTUP DO EU

Eurounijní orientace Kosova je v současnosti určována jeho nelehkou mezinárodněpolitickou situací. Odlišná interpretace práva národa na sebeurčení a zásad zachování teritoriální integrity degraduje proces uznávání kosovské nezávislosti jak na mezinárodní, tak na eurounijní úrovni. Navzdory velkolepým prohlášením evropských politiků o budoucnosti Kosova v EU je současná pozice této země v unijním uskupení značně nejistá. To, co dnes dává Kosovu naději na jeho budoucí eurointegraci, je skutečnost, že EU je hlavním dárce pomoci pro Kosovo a současně se spolupodílí na koordinaci poskytované pomoci.

Vstup Kosova do NATO a EU je dlouhodobou prioritou kosovské zahraniční politiky. I přes současné neuznání samostatnosti ze strany pěti členských zemí EU (Řecko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko a Kypr) podporuje EU jako celek Kosovo v mnoha oblastech nezbytných pro budoucí vstup. Cílem této snahy je Kosovo motivovat v rozvoji a současně ho nevykloučovat kvůli otázkám statusu z politiky EU, kterou zaujímá k regionu Západního Balkánu v rámci tzv. Procesu stabilizace a přidružení.¹⁰⁴ Na druhou stranu v současnosti nelze očekávat zásadní zvrát ve změně politiky současných odpůrců kosovské nezávislosti, neboť otázka práva na sebeurčení se jich existenčně dotýká a to v souvislosti s problémy, které jim způsobují etnické minority, které na jejich území žijí.

Ačkoliv je eurointegrace Kosova v současnosti nerealizovatelná, je pravděpodobné, že EU bude pokračovat v realizaci svoji SZBP. Tento přístup bude nutit kosovskou a srbskou stranu vést konstruktivní bilaterální jednání při řešení problémů na severu Kosova. Avšak je otázkou, jak dlouho bude tento přístup funkční i do budoucna, kdy bude stále zřetelnější, že srbská eurointegrace proběhne pravděpodobně dříve než ta kosovská. Současný vývoj totiž naznačuje, že Kosovo se se svým nevyřešeným statusem dostává na tzv. druhou kolej a je pravděpodobné, že tento stav se bude s neústupným stanoviskem odpůrců kosovské nezávislosti prohlubovat. Současným nejmateratelnějším příkladem je doposud neuzavřená dohoda o vízové politice. Na rozdíl od všech ostatních zemí Západního Balkánu, které již využívají liberalizovaný vízový režim s EU, byl s Kosovem teprve v lednu 2012 oficiálně zahájen dialog, který má vést k vízové liberalizaci.

¹⁰⁴ BUSINESS INFO.CZ. *Kosovo : Zahraničně-politická situace* [online]. 2012 [cit. 15. února 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kosovo-zahranicne-politicka-orientace/3/1001749/>.

Postupné prodlevy při kosovské eurointegraci, způsobené „zamrzlým“ statusem, se budou na unijní úrovni pravděpodobně podepisovat na kvalitě jednání mezi kosovskou a srbskou stranou při řešení zásadních otázek spojených se statusem mezi Kosovem a Srbskem. V této souvislosti nelze vyloučit ani opětovné upřednostňování obstrukční taktiky. Ačkoliv se v případě prodlev během přístupových rozhovorů nejedná o nic dramatického, může tento stav u Srbska vyvolat obdobnou reakci poklesu zájmu o členství v EU jako v případě Turecka. Podle současných odhadů je přiřčení Srbska do EU pravděpodobné až v roce 2020.¹⁰⁵ Avšak do této doby bude muset projít složitým reformním procesem, který bude v sobě zahrnovat diplomatické bitvy k urovnání doposud nedořešených válečných křivd nejen ve vztazích s kosovskými Albánci, ale také s dalšími balkánskými národy. Bude-li naplněna eurounijní budoucnost Srbska, je velmi pravděpodobné, že obdobný osud čeká i Kosovo, avšak v pozdějším časovém horizontu.

¹⁰⁵ E15.CZ. *Zprávy : Srbsko udělalo další krok do EU* [online]. 1. března 2012 [cit. 8. března 2012]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/nazory/zahranicni-tisk/srbsko-udelalo-dalsi-krok-do-eu-bude-kandidatskou-zemi-748050>>.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo celkově analyzovat bezpečnostní politiku EU v Kosovu s důrazem na její míru zapojení a efektivnost a úspěšnost v oblasti výstavby kosovských bezpečnostních sil. Na základě zjištěných poznatků byla hodnocena připravenost a schopnost EU řešit problémy, které ačkoliv leží mimo její hranice, souvisí s její současnou a hlavně budoucí politickou a bezpečnostní strategií.

Těžiště práce je založeno na empiricko-analytickém pojetí, při kterém bylo v převážné míře využíváno veřejně dostupných cizojazyčných materiálů. Výsledkem tohoto přístupu je ve vybraných kapitolách analytické hodnocení současného stavu bezpečnostní politiky EU v Kosovu. Po nezbytném historickém úvodu, který vymezuje počátky vzniku problému spočívajícího v určení současného právoplatného nároku na toto území, je práce zaměřena na provedení analýzy činnosti a vzájemné provázanosti mezinárodních organizací, které svou dlouholetou prací vytvořily vhodné podmínky pro bezpečné rozmístění následných organizací, působících již pod plnou patronací EU. Během rozboru této problematiky zde bylo poukázáno na částečnou disfunkci jednotlivých mezinárodních organizací (OSCE, UNMIK), které z důvodu zásadních názorových rozporů mezi kosovskými Srby a kosovskými Albánci nemohou efektivně plnit své mandáty. V obecné rovině lze konstatovat, že navzdory úspěšnému položení základů pro tvorbu nových multietnických bezpečnostních institucí, které měly být spravovány legitimně zvolenými osobami vzešlými z kosovských voleb, se nepodařilo zabránit vytváření paralelních kosovkosrbských bezpečnostních a justičních aparátů. Tyto autonomní a na kosovské vládě zcela nezávislé instituce vytvářejí napětí, které se projevuje bezpečnostními incidenty a krátkodobým zhoršováním bezpečnostní situace, což vyžaduje zásah mezinárodních složek KFOR.

Navzdory rozsáhlé civilní přítomnosti a trvalému snižování počtu vojenského personálu lze bez hlubšího pochopení problematiky usuzovat, že Kosovo má své problematické období již za sebou a další vážná destabilizace této oblasti nehrozí. Avšak na základě poznatků uvedených v bakalářské práci lze sledovat, že toto chápání reality je povrchní a mylné. Jak ukázal rok 2011, opětovné lokální nepokoje, zapříčiněné snahami kosovských státních institucí rozšířit své pravomoci na celé území Kosova, způsobilý propuknutí násilí a lokální zhoršení bezpečnostní situace v severních oblastech, obývaných kosovskými Srby. Jedinou bezpečnostní složkou, která dokázala

včas a efektivně zareagovat, byla mise KFOR. Znovu se ukázalo, že v současné době se na území Kosova nenachází kromě KFOR síla, která by dokázala tyto bezpečnostní excesy již v počátku rychle eliminovat a zabránit tak jejich dalšímu možnému rozšíření.

Skutečnosti uvedené v této práci chronologicky vymezují a potvrzují, že EU se na dění v Kosovu podílela dlouhodobě před rozmístěním mise EULEX, převážně však prostřednictvím jednotlivých členských států, či v podobě podpůrných orgánů vyšších mezinárodních celků. Tyto poznatky pak dále definují důvody této široké eurounijní participace, která spočívá nejen v zajištění stabilního bezpečnostního prostředí v Kosovu, ale současně má EU umožnit realizovat v budoucnu vlastní strategii jejího dalšího posilování a rozšiřování. Vzhledem k této koncepci se EU snažila co nejdříve převzít v Kosovu iniciativu a hrát zde dominantní úlohu. Vzhledem k limitům, které nakonec umožnily provést rekonfiguraci mise UNMIK na EULEX, jsou v práci zmíněna opatření, která byla EU nucena přijmout, aby mohla pokračovat v plnění svých strategických cílů a současně neporušovala nařízení RB OSN (v praxi se jednalo o zřízení ISG a ICO).

Nejpřínosnější částí bakalářské práce je praktické zhodnocení pokroku v jednotlivých odvětvích bezpečnostního sektoru, na kterém se mise EULEX spolupodílí. Z důvodu zachování co nejvyšší úrovně nestrannosti bylo pro zpracování této části bakalářské práce využito několika zpráv jak z mezinárodního, tak z kosovského prostředí. Souhrnné závěry, které následnou analýzou vznikly, zohledňují nejen současný stav a dosažený pokrok, ale také nepřekonatelné překážky, které v současnosti brání dalšímu rozvoji. V obecné rovině pak lze konstatovat, že je zaznamenán pokrok v otázkách přijímání nové legislativy, jenž má přispět k upevnování bezpečného prostředí jak na policejní, tak justiční úrovni. Avšak navzdory přijetí řady nových zákonů se i nadále projevuje nedostatečný důraz ze strany kosovských institucí při implementaci a prosazování těchto zákonů v praxi. Tento fakt je dlouhodobě způsobován nedostatečnými finančními a personálními kapacitami.

Pravděpodobně nejvýraznější pokrok lze spatřovat v rozvoji KP, která jako jedna z mála bezpečnostních složek splňuje podmínku multietnicity a v současnosti vykazuje rozvoj svých operačních schopností. Navzdory skutečnosti, že se kosovským institucím nedaří prosadit vlastní zákony v severních oblastech Kosova, se spolupráce v policejní oblasti daří udržet na přijatelné úrovni díky značnému úsilí ze strany UNMIK. Problémová je míra spolupráce a loajality policistů srbské národnosti k velitelství KP

v Prištině, která se odvíjí od zadaných úkolů a aktuální bezpečnostní situace. Problematika pohraniční KP a celní politiky je na přijatelné úrovni, výjimku tvoří dlouhodobě problematické přechody Gate 1, Gate 31 a dílčí komplikace spojené s vymezením hranic mezi Srbskem a FYROM. Závěrem lze konstatovat, že u KP je nutné zlepšovat kvalitu a komplexnost prováděné činnosti. Bohužel současné limity, definované nejednoznačným přístupem mezinárodního společenství k otázce samostatnosti, a přetrvávající animozita severních oblastí Kosova nepřejí v naplňování těchto nezbytných podmínek a nadále brání v dalším rozvoji KP.

Pravděpodobně k nejproblematictějšími oblastem, v nichž se misi EULEX zatím nedaří uspokojivě rozvíjet svou MMA činnost, patří soudnictví a právní systém prosazovaný na území Kosova. Absence některých klíčových zákonů a malá ochota podřizovat se státním zákonům na úkor klanových zvyklostí způsobuje minimální zájem civilního obyvatelstva podílet se na potírání kriminality, korupce a organizovaného zločinu. Komplikace představují taktéž severní oblasti Kosova, kde kosovští Srbové striktně odmítají kosovský právní systém a po mezinárodním společenství žádají dodržování mezinárodních úmluv dle znění rezoluce RB OSN č. 1244.

Snaha mise EULEX nalézt řešení a integrovat nepoddajný okresní soud v Kosovské Mitrovici je dlouhodobě neúspěšná. Oproti ostatním soudům v Kosovu se zde misi EULEX nedaří pokročit z počáteční fáze a veškerá soudní činnost je zajišťována mezinárodními složkami. Tento stav se v praktickém fungování soudu projevuje na jeho omezené činnosti, která se zaměřuje pouze na řešení naléhavých případů, spojených s kriminální a násilnou mezinárodní trestnou činností.

Závěrečná kapitola formou zamyšlení shrnuje současný stav připravenosti a schopnosti EU řešit kosovský problém a nastiňuje možný směr, kterým se bude EU v otázce Kosova pravděpodobně ubírat v blízké budoucnosti. V souvislosti s nejednotným názorem na jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosova mezi současnými unijními členy můžeme předpokládat, že vstup této země do evropských struktur bude velmi problematický a v nadcházejícím desetiletí pravděpodobně i nemožný.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BASTL, M., et al. *Vojenská strategie*. 1. vyd. Praha : MO ČR – Prezentační a informační centrum, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7278-475-2.
2. BELL - FIALKOFF, A. *Etnické čistky*. Přel. V. Faktor. 1. vyd. Praha : Práh, 2003. 327 s. ISBN 80-7252-070-9.
3. CSÁSZÁR, Z., M., et al. *European Perspective and Tradition : The Western Balkans*. 1. vyd. The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Hungary, 2011. 318 s. ISBN 978-963-7038-37-2.
4. DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2007. 343 s. ISBN 987-86708-32-4.
5. GIRGLE, P. *Kosovo*. 1. vyd. Praha : Libri, 2006. 157 s. ISBN 80-7277-330-5.
6. GLENNY, M. *Balkán 1804-1999 Nacionalismus, válka a velmoci*. Přel. O. a M. Kovářovi. 1. vyd. Praha : BB art, 2003. 547 s. ISBN 80-7257-976-2.
7. KOLA, P. *The Search for Greater Albania*. 1. vyd. London : C. Hurst & Co, 2003. 416 s. ISBN 1-85065-664-9.
8. KLUBI PËR POLITIKË TË JASHTME. *Foreign Policy Club*. Prishtina, 2011. 36 s.
9. MZV ČR. *Kuchařka k Evropské unii : Příručka pro státní správu k zapojení do činnosti Evropské unie*. Praha : MZV ČR, 2004. 83 s.
10. NATO. *Handbook*. Brussels : NATO Office of Information and Press, 2001. 536 s. ISBN 92-845-0146-6.
11. PELIKÁN, J. Srbsko a Černá Hora. *Slovanský přehled*. 1995, roč. 82, č. 1. S. 28. ISSN 0037-6922.
12. RUCEVSKA, I., et al. *Balkan Vital Graphics : Environment without borders*. Přel. H. Forster. Srbija : Avangarda, 2007. 43 s. ISBN 978-82-7701-046-5.
13. UNITED NATIONS. *Fakta a čísla OSN : Základní údaje o Organizaci spojených národů*. Přel. Informační centrum OSN v Praze. Praha : Tiskárna Reprint, s. r. o., 2005. 297 s. ISBN 987-86708-32-4.

14. UNITED NATIONS. *Security Council : Letter dated 8 July 1999 from the Secretary – General addressed to the President of the Security Council*. UN, 1999. 5 s.
15. UNITED NATIONS. *Security Council : Report of the Secretary – General on the UN Interim Administration Mission in Kosovo*. UN, 2008. 23 s.
16. UNMIK. *Pillar I : Police and Justice – Presentation paper*. United Nations, 2004. 46 s.

Elektronické zdroje

1. BUSINESS INFO.CZ. *Kosovo : Zahraniční obchod země* [online]. 2011 [cit. 15. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kosovo-zahranicni-obchod-zeme/6/1001749/>>.
2. BUSINESS INFO.CZ. *Kosovo : Zahraničně-politická situace* [online]. 2012 [cit. 15. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/kosovo-zahranicne-politicka-orientace/3/1001749/>>.
3. CRISIS GROUP. *Kosova and Serbia : A Little Goodwill Could Go a Long Way* [online]. 2. února 2012 [cit. 28. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/kosovo/215-kosovo-and-serbia-a-little-goodwill-could-go-a-long-way.aspx>>.
4. E15.CZ. *Zprávy : Srbsko udělalo další krok do EU* [online]. 1. března 2012 [cit. 8. března 2012]. Dostupný z WWW: <<http://zpravy.e15.cz/nazory/zahranicnisti/srbsko-udelalo-dalsi-krok-do-eu-bude-kandidatskou-zemi-748050>>.
5. EULEX KOSOVO. *EULEX Programme Report 2011* [online]. 2011 [cit. 28. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/docs/tracking/EULEX%20ProgrammeReport%202011.pdf>>.
6. EULEX KOSOVO. *Report of the EUHR for Foreign Affairs and Security Policy to the Secretary-General on the activities of the EULEX in Kosovo* [online]. 2012 [cit. 28. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/docs/info/UN-Report-4-2011.pdf>>.
7. EULEX KOSOVO. *The EU in Kosovo* [online]. Cit. 28. ledna 2012. Dostupný z WWW: <<http://www.eulex-kosovo.eu/en/info/EUinKosovo.php>>.

8. EUR-LAW. *Společná akce Rady 2008/123/SZBP* [online]. 2008 [cit. 21. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-law.eu/CS/Spolecna-akce-Rady-2008-123-SZBP-dne-4,457051,d>>.
9. EUR-LAW. *Společná akce Rady 2008/124/SZBP* [online]. 2008 [cit. 21. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-law.eu/CS/Spolecna-akce-Rady-2008-124-SZBP-dne-4,391046,d>>.
10. EUR-Lex. *Rozhodnutí Rady 2011/270/SZBP* [online]. 2011 [cit. 21. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:119:0012:01:CS:HTML>>.
11. EUROPEAN AGENCY FOR RECONSTRUCTION. *Kosovo* [online]. 1. prosince 2008 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/enlargement/archives/ear/kosovo/kosovo.htm>>.
12. EUROPEAN COMMISSION. *Commission of the European Communities - Commission staff working document : Kosovo 2011 progress report* [online]. 2011 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2011/package/ks_rapport_2011_en.pdf>.
13. EUROPEAN COMMISSION LIAISON OFFICE TO KOSOVO. *Political and economic relations* [online]. Citace 7. ledna 2012. Dostupný z WWW: <http://eeas.europa.eu/delegations/kosovo/eu_kosovo/political_relations/index_en.htm>.
14. EUROPEAN COUNCIL. *Official Journal of the European Union : Council Decision 2010/118/CFSP* [online]. 2010 [cit. 7. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:049:0022:0025:EN:PDF>>.
15. EUROPEAN UNION @ UNITED NATIONS. *EUHR Solana announces the start of EULEX Kosovo* [online]. 2008 [cit. 25. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_8346_en.htm>.
16. EVROPSKÁ KOMISE. *Rozšíření : Proces stabilizace a přidružení* [online]. 2011 [cit. 21. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/enlargement_process/accession_process/how_does_a_country_join_the_eu/sap/index_cs.htm>.

17. EVROPSKÝ PARLAMENT – INFORMAČNÍ KANCELÁŘ V ČR. *Lisabonská smlouva : Od ústavy k Lisabonu* [online]. Citace 21. prosince 2011. Dostupný z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/lisbontreaty/lisbon-constitution.html; jsessionid=6250B874E8AD00384167912559E621BE>>.
18. EUROSKOP.CZ. *Historie EU* [online]. 2009 [cit. 21. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8970/sekce/historie-eu/>>.
19. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Mise dočasné správy OSN v Kosovu* [online]. 1999 [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=627>>.
20. INTERNATIONAL CIVILIAN OFFICE. *Implementation of the Comprehensive Settlement Proposal* [online]. 2010 [cit. 31. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.ico-kos.org/ico/data/Image/15122010_Matrix_FINAL_-_Eng.pdf>.
21. INTERNATIONAL CIVILIAN OFFICE. *International Steering Group* [online]. 2008 [cit. 31. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.ico-kos.org/ico/?id=10>>.
22. INTERNATIONAL MONETARY FUND. *IMF Executive Board Concludes 2011 Article IV Consultation with the Republic of Kosovo* [online]. 2011 [cit. 31. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.imf.org/external/np/sec/pn/2011/pn11105.htm>>.
23. INTERNATIONAL STEERING GROUP. *Fourteenth meeting of the International Steering Group for Kosovo* [online]. 2012 [cit. 2. února 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.ico-kos.org/ico/data/Image/2012_ISG_Vienna_Communique_ENG.pdf>.
24. INTERNATIONAL STEERING GROUP. *Interanational Steering Group for Kosovo – pdf* [online]. 2008 [cit. 2. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.ico-kos.org/pdf/ISG.pdf>>.
25. *Kosovo Donors Conference*. [online]. 11. července 2008 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/enlargement/archives/seerecon/kdc/index.html>>.
26. *Kosovo, Srbsko v Evropě* [online]. 2008 [cit. 27. září 2011]. Dostupný z WWW: <http://kosovo.ic.cz/kosovo_e.html>.
27. MAPPERY: Kosovo province Map [online]. 1993. Poslední revize 28. října 2008 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://mappery.com/Kosovo-province-Map>>.

28. MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Zahraniční mise : KFOR – Operace NATO „Joint Enterprise“ Kosovo* [online]. Poslední revize 25. února 2010 [cit. 2. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/kfor-6388/>>.
29. MINISTERSTVO OBRANY ČR. *Zahraniční mise : Kosovo (KFOR)* [online]. Poslední revize 23. listopadu 2011 [cit. 25. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/kosovo/kosovo-kfor-15559/>>.
30. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP, EBOP)* [online]. Poslední revize 7. ledna 2011 [cit. 25. ledna 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/spolecna_bezpecnostni_a_obranna_politika.html>.
31. NATO. *Kosovo Force : Agile Lion Exercise* [online]. Poslední revize 7. srpna 2009 [cit. 4. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/kfor/docu/inside/2009/09/i090907b.htm>>.
32. NATO. *Kosovo Force : Placemap* [online]. Poslední revize 1. prosince 2011 [cit. 4. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/kfor/structur/nations/placemap/kfor_placemat.pdf>.
33. NATO. *NATO's role in Kosovo* [online]. 2011 [cit. 4. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_48818.htm>.
34. NATO. *NATO's role in Kosovo – Resolution 1244 (1999)* [online]. 1999 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/kosovo/docu/u990610a.htm>>.
35. NATO. *NATO's role in relation to the conflict in Kosovo* [online]. 1999 [cit. 28. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/kosovo/history.htm>>.
36. ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Mission in Kosovo : Overview* [online]. [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/43378>>.
37. ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *OSCE Mission in Kosovo* [online]. [cit. 30. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/kosovo/5493>>.

38. ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE. *Who we are* [online]. [cit. 1. listopadu 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.osce.org/who>>.
39. SETIMES.COM. *Kosovo, Serbia agreement on IBM draws doubts* [online]. 5. prosince 2011 [cit. 21. února 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2011/12/05/feature-01>.
40. THE KOSOVAR PEOPLE THANK YOU. *Who Recognized Kosova as an Independent State?* [online]. 17. února 2008 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.kosovothanksyou.com/>>.
41. UNITED NATIONS. *Security Council : Report of the Secretary-General on the UNMIK in Kosovo* [online]. 2012 [cit. 18. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.unmikonline.org/SGReports/S-2012-72.pdf>>.
42. UNMIK. *About UNMIK* [online]. 2011 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.unmikonline.org/Pages/about.aspx>>.
43. UNOSEK. *The Comprehensive proposal for Kosovo Status Settlement* [online]. 2007 [cit. 1. února 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.unosek.org/unosek/statusproposal.html>>.
44. U. S. DEPARTMENT OF STATE. *Background note : Kosovo* [online]. 16. listopadu 2011 [cit. 1. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/100931.htm>>.
45. WIKIMEDIA COMMONS: *Atlas of Yugoslavia* [online]. Poslední revize 27. října 2011 [cit. 30. října 2011]. Dostupný z WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/Atlas_of_Yugoslavia>.
46. WIKIMEDIA COMMONS: *EU and NATO* [online]. Poslední revize 29. března 2009 [cit. 5. prosince 2011]. Dostupný z WWW: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:EU_and_NATO.svg>.
47. WIKIMEDIA COMMONS: *Illyrian Wars* [online]. 2005 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:IllyrianWars.jpg>>.
48. WIKIMEDIA COMMONS: *Kosovo 03* [online]. Poslední revize 6. dubna 2011 [cit. 30. září 2011]. Dostupný z WWW: <<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kosovo03.png>>.

49. WIKIMEDIA COMMONS: *Kosovo Relations* [online]. 19. února 2008 [cit. 30. listopadu 2011]. Dostupný z WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kosovo_relations.svg>.
50. WIKIMEDIA COMMONS: *OSCE members and partners* [online]. Poslední revize 10. ledna 2008 [cit. 30. listopadu 2011]. Dostupný z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:OSCE_members_and_partners.svg>.
51. WIKIPEDIA. *Demographics of Kosovo* [online]. Poslední revize 22. října 2011 [cit. 25. října 2011]. Dostupný z WWW:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Kosovo>.
52. WIKIPEDIA. *EU on kosovo independence* [online]. Poslední revize 30. června 2010 [cit. 25. ledna 2012]. Dostupný z WWW:
<http://en.wikipedia.org/wiki/File:EU_on_kosovo_independence.png>.
53. ZÁVĚŠICKÝ, J. První válka NATO *Listy* [online]. 2005, č. 2 [cit. 29. září 2011]. Dostupný z WWW:
<<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=052&clanek=020511>>.

Ostatní zdroje

1. *Dohoda mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky*. Schengen, 1985. 9 s.
2. INITIATIVE FOR PROGRESS, et al. *Progress report : Made in Kosova 2011*. Pristina, 2011.

SEZNAM ZKRATEK

COPS	Comité politique et de sécurité (Politický a bezpečnostní výbor, angl. zkr. Political and Security Committee – PSC)
EAR	Evropská agentura pro obnovu
EBOP	Evropské bezpečnostní a obranné politiky
ECLO	Styčná kancelář Evropské unie
EHS	Evropském hospodářském společenství
EOA	Evropská obranná agentura
ES	Evropská společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EULEX	Mise EU na podporu právního státu v Kosovu
EUMC	Evropský vojenský výbor
EUMS	Evropský vojenský štáb
EURATOM	Evropské společenství atomové energie
EUSR	Zvláštní zástupce EU
FYROM	Bývalá jugoslávská republika Makedonie
IBM	Integrated Border Management (Integrovaná správa hranic)
ICO	Mezinárodní civilní úřad
ICR	Mezinárodní civilní zástupce
IPA	Strukturální fond předvstupní pomoci
ISG	Mezinárodní řídicí skupina
KIA	Kosovo Intelligence Agency (Kosovská zpravodajská služba)
KPC	Kosovo Protection Corps (Kosovské ochranné sbory)
KPS	Kosovský policejní sbor (dnes KP)
KP	Kosovská policie
KSC	Kosovo Security Council (Bezpečnostní rada státu)
KSF	Kosovské bezpečnostní sbory
KVM	Kosovo Verification Mission (Kosovská pozorovatelská mise)
LDK	Demokratická liga Kosova
MCAD	Military Civil Advisory Division
MMA	Monitoring, Mentoring, Advising (Činnost prováděná misí EULEX)
MMF	Mezinárodní měnový fond
OMIK	OSCE Mission in Kosovo (Mise OSCE v Kosovu)

OSCE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
RB OSN	Rada bezpečnosti OSN
SAP	Proces stabilizace a přidružení
SBOP	Společná bezpečnostní a obranná politika
SFRJ	Socialistická federativní republika Jugoslávie
SRJ	Svazová republika Jugoslávie
SRSR	Zvláštní představitel generálního tajemníka OSN
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
UCK	Ushtria Çlirimtare e Kosoves, UÇK (Osvobozenecká armáda Kosova, anglický jazyk: Kosovo Liberation Army, KLA)
UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (Prozatímní administrativní správní mise OSN v Kosovu)

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek č. 1	Mapa sporného území	str. 10
Obrázek č. 2	Mapa území osídleného Ilyry	str. 12
Obrázek č. 3	Mapa provincie Kosovo v letech 1881 až 1912	str. 14
Obrázek č. 4	Procentuální zastoupení albánské a srbské populace v Kosovu v průběhu 20. století	str. 15
Obrázek č. 5	Administrativní dělení SRJ a SFRJ	str. 19
Obrázek č. 6	Státy tvořící OSCE	str. 22
Obrázek č. 7	Stav etnického rozložení obyvatelstva v Kosovu v roce 2002	str. 24
Obrázek č. 8	Dislokace 5 regionálních center a městských úřadů v Kosovu	str. 25
Obrázek č. 9	Oblasti působení mise UNMIK a jejich garanti	str. 28
Obrázek č. 10	Stav uznávání nezávislosti Kosova k 7. 12. 2008	str. 31
Obrázek č. 11	Počty příslušníků KFOR se stavem k 1. 12. 2011	str. 35
Obrázek č. 12	Mapa zobrazující členství evropských států v EU a NATO	str. 36
Obrázek č. 13	Část přehledu stavu plnění úkolů ICO k problematice bezpečnosti	str. 50
Obrázek č. 14	Stanovisko členských států EU k otázce uznání kosovské nezávislosti	str. 52
Obrázek č. 15	Vývoj pokroku policejních a legislativních složek Kosova pod patronací EU v období 2009 – 2011	str. 54
Obrázek č. 16	Poloha hraničních přechodů Gate 1 a Gate 31 v oblasti s dominantním osídlením kos.-srbského obyvatelstva	str. 56